BUNJEVAČKE

Informativno - političko glasilo

novine

Subotica, maj 2008. • Godina IV • Broj 35 Cina: 50 dinara

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati

Subotica
Prvi program Radio 103
vrime emitovanja: nedilja 17.30 – 18.30

Radio Sombor
90,0 MHz
vrime emitovanja: nedilja 13.30 – 14.00 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR”
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: svake subote od 15.30, a repriza je u petak od 12.10 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*
23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*
15. avgust, *Dan Dužijance*
25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca I ostalih Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

BUNJEVAČKE
Informativno - političko glasilo
Subotica, avgust 2005. • Godina I • Broj 2
novine
Cina: 50 dinara

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina IV Broj 35
Maj 2008. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić

Savit novina:
Mijo Mandić (mladi), Nevenka Bašić Palković, Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Nevenka Bašić Palković, Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, dr Andrija Peić Tukuljac, Desa Kujundžić, Marija Horvat, Tanja Bošnjak, Nikola Sedlak, Dragan Tovarišić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući računi: 160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
„Code Art" Beograd

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu, bns.scg@panonn.net
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 449-175

Na naslovnoj strani:
Crvene pupe u žitu
autor: Marija Horvat

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. 1. br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Na zarđanim stajalištima autobusa, dotrajalim ogradama i oderanim zidovima, još dugo posli ovi sveopšti izbora, stojaće plakati s koji nam se smijuckaje političari, dok obećavaje brda i dolove. Vidite i sami, ode oko nas brda nema, a o naručivanju isti, bar za sad niko nije divanio. Dolove smo sami, nehajno ko i tušta drugog, zatrpali, jel to nama ne triba.

Narod je na izborima kazo svoje, sad još samo da političari protumače šta je „pisac – narod tio kasti"! Izborna volja kroji se čas vako čas nako, dok oni s slabijim živcima, kaki je ode najviše, vaćaje svaku izdivanjenu rič političara ne bil iz nje mogli naslutit dalji put naše domovine.

Kad ne bi znali što znamo i ne bi imali panćenje na sve što nas je prija, sad već dvi decenije, zadesilo ne bi se tako zdravo ni sekirali. Ta šta ćeš se sekirat, kad svi viču kako njim je jedina briga opštenarodno dobro. Daklem „igara" ima, još samo krušac digod da nastačimo. Za njeg će se kandar, kogod i do sad, najviše paštrit naš Sveti Antun, jel je to jednino cigurno u svem ovom necigurnom.

Budi Bunjevac – čitaj Bunjevačke novine!

U OVOM BROJU BUNJEVAČKI NOVINA PROČITAJTE:

Strana 4-5:	**Bunjevci na izborima**
Strana 6:	**Praznik (ne)rada**
Strana 7-8:	**Suočavanje s prošlošću – put ka budućnosti**
Strana 9-10:	**Bunjevački rodoslov**
Strana 11-12:	**Sveta mista naši molitvi (II)**
Strana 14:	**Zdravlje i medalje**
Strana 15:	**Pod ruku poezija i proza**
Strana 16-17:	**Bunjevka je moje sridnje ime**
Strana 22-24:	**Heraldika plemena bunjevačkog**

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Pritplata od juna do kraja godine je 245 dinara.
Platit možete na naš tekući račun:
335-16082-21 (Metals banka) sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Platit možete na naš devizni račun:
IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22
sa naznakom za pritplatu (Metals banka).

Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

BUNJEVCI NA IZBORIMA: NIKOLA BABIĆ, PRIDSIDNIK NACIONALNOG SAVITA

BOLJE ZAJEDNIČKI

Šta su bunjevačkoj zajednici doneli izbori i šta bi se u budućnosti moglo očekivat, pitali smo **Nikolu Babića** prid zaključenje „Bunjevački novina", kad se još nisu znali rezultati drugog kruga. Nikola Babić je pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita, koji u istom sastavu radi već pet i po godina. Evo njegovi riči.

Nika velika očekivanja od ovi izbora nisu bila prisutna u Bunjevačkom nacionalnom savitu, ni kod mene lično, ni med ostalim članovima. Nismo uspili da postignemo dogovor u Savitu da podilimo uloge u ovoj izbornoj kampanji, počev od Opštine, pa do Pokrajine i Republike. Nismo se uspili usaglasit u političkim strankama, kako u bunjevačkim, tako ni u velikim strankama di ima Bunjevaca. No, moram kazat da smo mi iz redova Savita ipak imali kandidate koji su bili na listama veliki stranaka. To su bili Mirko Bajić, Mirjana Savanov, dr Vladimir Babić (u Somboru) i Blaško Gabrić. Sve su to osvidočeni Bunjevci koji su dali veliki doprinos u radu Savita. Iz sveg ovog se pokazalo da u našem bunjevačkom korpusu imamo mogućnosti i kadrova koji bi mogli da budu na izbornim listama. To ne znači da ji nemamo i u drugim strankama, ali oni nisu sudilovali u našim bunjevačkim institucijama.

Što se tiče rezultata, nisam zadovoljan jel nismo uspili da u jednoj bunjevačkoj opciji iđemo u Sombor. Rezultati popisa koji kažu da tamo ima 2.700 Bunjevaca, nije tačan, imamo ji puno više. Bunjevci su tamo na ovim izborima imali kandidata dr Vladimira Babića, koji je imo cilj da animira baš taj bunjevački korpus i da stvori biračko tilo. Žavo mi je što Subočani tamo nisu ništa uradili, ali to ostaje ko zadatak za slideće izbore.

Dal to znači da će se Bunjevački nacionalni savit i slideće 4 godine morat uglavnom oslanjat na sopstvene snage?

Da, moraćemo. Cigurno da se do izbora novog Nacionalnog savita moramo prigrupisat, jel se vidi da su se niki članovi umorili. Inače, moram kasti da sam ja još od 1992. odkad sam u bunjevačkoj stranki, imo puno priprika jel su naši Bunjevci koji su bili u velikim, takoreć, državnim strankama, zagovarali ideju o izlišnosti formiranja nacionalne stranke Bunjevaca. Evo, sad sazriva intelektualni sloj našeg bunjevačkog korpusa koji bi tribo da ponese tu ideju, i vidimo da se ljudi polako ohrabrivaje, što bi tribalo da donese boljitak i napridak.

Ovi izbori su pokazali da se triba ujedinjavat. Zato sam ja i podržo formiranje Saveza bački Bunjevaca, u čijim okvirima bi probali štogod na uradimo na globalnom planu, stim da bi u okviru tog saveza svaka stranka ostala samostalna. To je put da dobijemo svoje pridstavnike u parlamentima. Da je sad bilo malo više sinhronizacije med bunjevačkim strankama, sasvim je izvesno da bi Bunjevci dobili još koji mandat i u Opštini i u Pokrajini.

Na kraju razgovora Nikola Babić je podsitio da je med nikim članovima Bunjevačkog nacionalnog savita koji radi već 5,5 godina, došlo do zamora. On još uvik funkcioniše tako što se odluke donose sa dvotrećinskom većinom, iako ima pritisaka da se sve mož radit kroz odbore.

Ali ja se čvrsto držim Statuta i sve odluke donosimo na nivou Savita. Pri tom sam prinuđen da pravim mnoge kompromise kako bi koliko-toliko sačuvali jedinstvo Savita, jel bi nam to bila i osnova za formiranje novog saziva, koji ne očekivam prija slideće godine u ovo vrime – kazo je Nikola Babić.

B. E.

BUNJEVCI NA IZBORIMA: MR BRANKO FRANCIŠKOVIĆ, BUNJEVAČKA STRANKA VOJVODINE

NADE I POTRIBE

Mr Branko Francišković koji je na čelu Bunjevačke stranke Vojvodine, za koje su ovi izbori okončani, jel su izlazili samo na lokalnom, di su osvojili jedno poslaničko misto za Bunjevačke novine kaže:

Potpuno smo zadovoljni s rezultatima, bez obzira što cifre ne pokazivaju tako, osvojen je samo jedan mandat. Naše zadovoljstvo je i otaleg što mislimo postat ozbiljna stranka, a to što na ovim izborima nismo napravili ni jednu grešku, već pokaziva našu namiru. Naša želja da izađemo na izbore je postignuta, di smo mogli ocinit našu snagu i provirit koliko imamo povirenja med našim biračima. Mala smo stranka, postojimo samo dva miseca, nuz to mnogi Bunjevci nisu ni znali da postojimo nit za naš program. Zato su nas mnogi ubiđivali da ne iđemo sami na izbore, da je to razjedinjavanje bunjevačkog korpusa, a eto pokazalo se da druge dvi naše stranke nisu uspile.

Iako je na zajedništvu bunjevački stranaka insistiro Nacionalni savit, koji je i bio medijator dogovra izmed Bunjevačke stranke Vojvodine i Saveza Bački Bunjevaca, zajedništva, kako kaže Franciškovi, nije moglo bit jel su njim programi zdravo različiti. To što su samostalno izašli mr Franciškovi komentariše:

Pozitivno u tom što smo samostalno izašli je i u tom što nas više ne mož svojatat niko. U ovom trenutku znamo koja je naša snaga i pri tom osvojili daleko više nego što su mnogi očekivali. Bilo je, nažalost, tušta podmećanja, koja se i sad nastavljaju. Tako je jedna od bunjevački stranaka izašla na izbore s neodgovarajućom dokumentacijom, mi na tu nepravdu nismo uticali, jel smo tili da pokaženo i sebi i njima šta možemo. Nismo tili tužit ni komisiju, već da se vidi ko je jači. Na samom početku, prija izbora, smo doneli odluku da budemo nuz trenutnu lokalnu i pokrajinsku vlast koja je evropski orijentisana. To je praktičan model, jel je izmed ostali problema kod Bunjevaca bio i taj da su često bili nuz pogrišnu stranu. Priklonili smo se procini da će na lokalnim i pokrajinskim nivoima ovladat evropska opcija, i nadamo se da ćemo s njima ostvarit uslove za: standardizaciju jezika, osnivanje Zavoda za kulturu, zatim da u odnosu na našu strukturu naroda dobijemo ingerencije za poljoprivredu na lokalnom i pokrajinskom nivou.

Iako izbori još nisu dobili svoj epilog, tj. nije formirana vlada, bar do trenutka kad su pripremane Bunjevačke novine, na lokalnom nivou Bunjevce će pridstavljat samo Bunjevačka stranka Vojvodine, di će moć ravnopravno s ostalima iznet probleme u svojoj zajednici, koji nije malo. Nuz to oni su podržali evropsku političku opciju, razlog za to pridsidnik Bunjevačke stranke Vojvodine objašnjava:

Naša odluka da se priljučino evropskoj orijentaciji nije zato što mi volimo Evropu nit zato što Evropa voli Bunjevce, već zato što će Bunjevci lakše ostvarit svoja prava, ukoliko uđu u evropsku zajednicu, nego ako u nju ne uđu.

Jedan mandat – puno nada i potriba, koji bi tribo bit tek prvi u nizu za iduće izbore.

Vidimo ovaj jedan mandat ko kad kogod dobije poso i tek onda triba da pokaže šta zna. Prid nama je ozbiljan rad. Nije naša stranka sama sebi cilj, već ćemo ostvarenje svoji prava i to oni koje do sad Bunjevci nisu ostvarivali. Naša stranka, ko i kuća, počinje se gradit iz temelja. Al triba imat i ljude iza sebe – zato se ovom prilikom zafaljivam svima koji su nam dali svoj glas i pozivam ji na učešće u daljem radu stranke. U narednom broju „Bunjevački novina" ćemo objavit kompletnu infrastrukturu stranke i broj članova, a pozivam i ostale bunjevačke stranke da to isto učine, jel će se tu vidit kaki su to ljudi koji čine naš program – Bunjevačke stranke Vojvodine. Posli ovog uspiha svakodnevno imamo opstrukcje, jel nas sad pokušavaju posvađat i da se sami raziđemo. Sve je to u cilju da ne bude autentične bunjevačke stranke.

U Skupštini – Mr Branko Franciškoviću

Jedini osvojeni mandat poslanika u lokalnom parlamentu Subotice Bunjevačka stranka Vojvodine je povirila mr Branku Franciškoviću.

S. K. O.

BUNJEVCI NA IZBORIMA: MIRKO BAJIĆ

GLASOVI ZA PRAVA

Na ovim izborima koji su, nažalost, bili spojeni, zajedno republički, pokrajinski i lokalni, što od početka govorimo da nije dobro, jer je izazvalo konfuziju kod birača Trebalo je da u svemu tome postavimo liste tako da građani prepoznaju jedni druge, pogotovo što sam ja išao na 3 nivoa, na lokalu u koaliciji, na pokrajinskom nivou takođe u koaliciji, a na republičkom samostalno kao Savez bačkih Bunjevaca. Samostalno zato što smo hteli da preko Saveza bačkih Bunjevaca promovišemo našu nacionalnu zajednicu, i da se za Bunjevce čuje i izvan lokalnih okvira, i sa namerom da ukažemo da bi nacionale manjine u Srbiji morale da imaju mogućnost da učestvuju u životu. Nažalost, zakoni nisu usklađeni sa Ustavom, prepreke su ogromne, pogotovo kada su u pitanju male nacionalne zajednice. U tim, gotovo nemogućim uslovima mi smo, uz pomoć prijatelja, imali nameru i uspeli u tome da postavimo listu za republičke izbor. Posebno je važno zato da dobijemo političke predstavnike u parlamentima. To je bio cilj, i on je ostvaren, i nadam se da će u perspektivi biti političkog udruživanja na nivou interesa Bunjevaca – kazo je Mirko Bajić, iz Saveza bačkih Bunjevaca.

Govoreći o pokrajinskim izborima Mirko Bajić je istaka da se tu išlo na većinske izbore umisto na proporcionalne, jel Zakon tu potpuno onemogućiva nacionalne manjine da ostvare mandat. Tu Bajić ističe razvoj informisanja i pravo na sridstva i finansiranje bunjevački glasila, zatim pravo na pomoć u radu i finansiranju Bunjevačkog nacionalnog savita s pozicije pokrajinske administracije i, ono najvažnije, pravo na škulovanje na bunjevačkom jeziku, odnosno dalje uvođenje bunjevačkog jezika u škule.

Postoje i durge stvari koje su važne, interes da se sela u kojima mi živimo, razvijaju više nego do sada, naročito koristeći sredstva Pokrajine.

Što se tiče lokalni izbora, prema ričima Mirka Bajića, postojo je veliki problem, da li ić na prirodni prag el ne.

Da sam išao na prirodni prag, odnosno da je Savez bačkih Bunjevaca išao kao na republičkim izborima, na samostalnoj listi, i mi bi ostvarili mandat, jedan ili dva, ali bi onda bili optuženi da razbijamo bunjevački nacionalni korpus, po političkom pitanju. Upravo ja pozivam da se udružujemo, da se povezujemo na političkom planu, s obzirom da su na izborima bile dve političke bunjevačke stranke. Pozdravljam to što je bar neko ušao u lokalni parlament, bez obzira na to što ja mislim o toj političkoj opciji.

Na kraju ovog divana Mirko Bajić je izrazio čuđenje što političke stranke koje su u Subotici tražile svoj politički prostor s pričom da su baš one te koje pridstavljaje bunjevački narod, da to nisu radile i u Somboru, da se nisu udružili na republičkom nivou.

Jer tu je bilo samo jedno pitanje oko kog se trebalo udružiti, da postojimo i da hoćemo da postojimo – kazo je Bajić, izražavajuć nadu da ćemo svi iz ovoga izvuć pozitivne pouke, i da će put u perspektivi biti put udruživanja.

E. B.

BUNJEVCI NA IZBORIMA: DARKO BABIĆ

POLITIKA I ZA BUNJEVCE

Bunjevačka stranka na izborima nije osvojila nijedan madat u loklanoj skupštini. Ipak, kako kaže **Darko Babić**, pridsidnik ove stranke, oni su ipak doneli štogod pozitivno, konačno je razbijena fama o tom da Bunjevci nisu zainteresovani za politiku.

Na izborima za loklani parlament došlo je do ukrupnjavanja glasova, i kao što se zna, tri velike koalicije ostvarile su apsolutnu vlast- kaže Drako Babić. **– Bunjevačka stranka je nastupala samostalno, a išli smo na mogućnost usvajanja prirodnog praga. Na stranu nepravilnosti u samim izborima, o tome je već bilo puno priče, mi nismo uspeli da uđemo u lokalni parlament** – kaže Babić.

Dal Bunjevci u budućnosti imaju šanse da dobiju više mandata i kako?

Fantastično je što su 3 bunjevačke nacionalne stranke uspele da uđu na izbore, i to je, po meni, ogroman uspeh. To mi je jako drago, i to govori da u vremenu koje dolazi imamo potencijala za politički rad. Siguran sam da će Bunjevci na nekim novim izborima, jer nije ni kraj života niti smak sveta, u zavisnosti koliko budu hteli i mogli, ovo potvrditi.

Kazli ste da niste za ujedinjenje bunjevačkih stranaka, a dal bunjevačke stranke triba da ulaze u koalicije?

Koalicija za neke predstojeće izbore apsolutno nije nemoguća. Na narednim izborima mi smo otvoreni i sigurno ćemo razgovarati i sa drugim strankama nacionalnih manjina. U povodu pitanja oko republičke liste, naš odgovor je vrlo prost. Mi nismo učestvovali u toj priči, niti smo želeli, jer je izborni zakon Republike Srbije nakaradan. Mi smo i pre 4 godine predlagali, a i sada ćemo ponovo, da nacionalne zajednice koje imaju više od 10 hiljada upisanih birača, po automatizmu imaju svog predstavnika u republičkom parlamentu. Ovako sada je to nemoguće. Morao je da uđe jedan predstavnik Albanaca, a nisu mogli da skupe potpise, morali su da uđu pridstavnici Bošnjaka i Mađara, i to je u redu, ali šta je sa nama ostalima, a ima nas preko 30 u Srbiji?! Vanparlamentarni rad u Evropi je vrlo prisutan, vreme je da se to počne raditi i u Srbiji. A mi ćemo dati svoje mišljenje i uputiti ga nadležnim organima i institucijama Republike i Pokrajine, ali ćemo se obratiti i EU sa kojom imamo kontakt, pa ćemo reći kako se i šta dešavalo konkretno sa nacionalnim manjinama, ne samo Bunjevcima nego i ostalima.

Na kraju razgovora Darko Babić je izno i nike detalje o nepravilnostima na izborima zbog koji su njeva, ali i nike druge stranke izgubile jedan broj glasova.

Da li ima nekog u ovom gradu koji može da veruje da je od 4 nacionalne stranke samo jedna prošla, i to kroz iglene uši. Meni je to smešno. Neću da pričam sve ono o sabiranju glasova, o nevažećim listićima, o višku listića koji su nalaženi, jer za to nemam dokaze, a ne pada mi na pamet da se time bavim. Nacionalnim manjinama je pokušano da se na svaki način uskrati mogućnost ulaska u parlamente na sva tri nivoa – zaključio je Darko Babić.

B. E.

BUNJEVCI NA IZBORIMA: JOSIP BOŠNJAK

RAZBIJANJE GLASAČA

Mlada politička stranka pod nazivom Bunjevačka stranka Vojvodine koja je osnovana na Skupštini održanoj 28. februara tekuće godine, dakle nepuna tri miseca prija izbora, već je uzela učešća na njima, bar kad su u pitanju lokalni izbori u Subotici.

Prvi rezultati su se pokazali na održanim izborima, di je stranka dobila jedno misto u lokalnom parlamentu u Subotici, za razliku od ostali stranaka s bunjevačkim pridznakom koje su izašle na izbore na jedan vrlo čudan način i pod najblaže ričeno nejasnim okolnostima – kazo je zamenik pridsidnika Bunjevačke stranke Vojvodine, Josip Bošnjak, i dodo – **Nikima je glavni cilj bio da ponovo razbiju bunjevačko glasačko tilo, a u dobroj miri im je to i uspilo. Da tog nije bilo, Bunjevci bi u Subotici na lokalnim izborima imali daleko značajniju ulogu s nikoliko osvojeni mandata više. Koliko je to tačno, analitičari će brzo izračunat. Kad je Sombor u pitanju, političke prilike su drugačije. Bunjevci na području somborske opštine aktivni su u svim aktuelnim političkim strankama, što je jedan od razloga neaktivnosti u Bunjevačkoj stranki Vojvodine i neučešća iste na lokalnim izborima u Som-boru.**

Drugi razlog nalazimo u rezultatima popisa stanovništva, prema kojima u Somboru ima izjašnjeni oko 3.000 Bunjevaca. Dio glavnog odbora BSV-e iz Sombora je procinio da su se tek sad stekli uslovi za formiranje Gradskog odbora na našem lokalu. Na žalost, vrimena prid izbore smo imali vrlo malo, pa smo procinili da ne triba žurit, već se konsolidovat, vratit Bunjevce u BSV, ojačat somborski dio stranke, edukovat sve građane koji Bunjevcima žele dobro i za slideće izbore bit potpuno spreman – reko je Bošnjak.

Dosadašnji događaji ukazivaje na to da triba bit strpljiv i dalje radit na ostvarivanju statusa Bunjevaca ko državotvornog naroda, a onda će bit jednostavnije aktivirat i afirmisat podružnicu Bunjevačke stranke Vojvodine u Somboru.

Tio bi samo još jednom podsitit na činjenicu da su Bunjevci poslidnji petnaestak godina mnogo uradili na svojoj mukotrpnoj borbi za povrat svog statusa koji njim je osporavan od 1945. godine. Sad smo na samo korak od cilja. Dobili smo bunjevački govor u škulama, dobićemo i jezik, a samim tim i status autohtonog, ustavotvornog i državotvornog naroda u našoj državi Srbiji. Dalja borba za naš narod ne mož se zamislit bez aktivnog učešća Bunjevačke stranke Vojvodine, ko jedine stranke sa bunjevačkim pridznakom, u političkom životu na svim nivoima. Dakle, neophodno je da do slideći izbora ujedinimo sve bunjevačke stranke, kako bi naše biračko tilo ostalo jedinstveno i samim tim naš narod imo više pridstavnika u vlasti koji bi se zalagali za njeve interese. Interes naroda mora bit primaran, a ne lični interesi, kao što je to bio slučaj na minulim izborima kod kandidata Bunjevaca na republičkoj listi – na kraju je istako Josip Bošnjak, zaminik pridsidnika Bunjevačke stranke Vojvodine.

T. B.

DRUGO LICE SLAVLJA RADA EL KAKO SMO PROSLAVILI MEĐUNARODNI SVETAC – 1. MAJ

PRAZNIK (NE)RADA

Uvelike se slavi praznik rada – 1. maj, a naši Subotičani ga tradicionalno već decenijama obilužavaje na Paliću. Sve je lipo okićeno, raskriljene šatre, svira muzika, peku se roštilji, kazli bi da ovom zemljom teče med i mliko. El je to baš tako, pročitajte u daljem tekstu

Tako, zarana ujtru krenem se i ja na Palić pisat za naše „Bunjevačke novine", kako svit danas živi i šta misli o prazniku rada. Nisam redovno stigo ni do ćoše od kuće kad na bicigli moj komšija Branko Vidaković iđe kući. Brzo potrčem da ga pitam ono što ću i druge redom propitivat:

Zdravo Branko. Ajde kaži mi za čitaoce „Bunjevački novina" šta ti misliš o proslavi dana rada, kad je tako malo rada a tako puno jada?

Trenutno postoje samo dva slučaja u našem društvu. Jedni koji rade puno, med kojima mislim da sam i ja, sedam dana nediljno, kojima ova dva dana zdravo puno znače i oni drugi koji ne rade nikako, pa njim ova dva dana ništa ne minjaje od uobičajenog načina života.

Šta misliš o onima koji su spojili 10 dana i digod otputovali?

O njima ne smim ni mislit. To je zdravo daleko od mene i moji mogućnosti, kazo mi komšija, pa žurno nastavio dalje.

U autobusu sam sustrio vrlo ljubazan bračni par. Ona polak Madžarica polak Bunjevka, nezaposlena i kaže: **Dolazim 1. maja na sajam zapošljavanja, inače ne znam dal bi i došla. Nemam ni za sok, samo za autobus natrag. S praznim džepom šta možte 1. maja na Paliću? Ne znam šta da vam kažem. Kompletna situacija je kako god da je okrenete rđava. Da krivimo samo stranke i političare glupavo je, jel smo i mi krivi što im to dopuštamo, trpimo i ne bunimo se, čak eto slavimo. Nemam ništa lipo da kažem. Što se sajma zapošljavanja tiče, mislim da je to dobra ideja iako su šanse male zbog starosne granice koja se uvik ispriči. Imam kod kuće talentovano dite i kako da ga podignem i školujem? Svi traže mlade, a te mlade triba prvo kogod izvest na put! Ako se ovako nastavi, nestaćemo i mi i mladi, pa ne znam koga će onda zapošljavat. Lipo nije, dobro nije, da će biti bolje ne virujem.**

Tako dok smo divanili stigli smo do razapete šatre di se održava sajam zapošljavanja. Moju sagovornicu nisam imo srca pitat kako se zove, jel kako god da se zove kazala je ono što misli, iskreno iz dubine duše i srca, a vidim da je ženi zdravo teško. Na ulazu u šatru ljubazne hostese su mi dale razne flajere s kojima nisam znao di ću, dok se nisam sitio da ji bacim. Onda sam ugledo Mirka Gavrilovića na štandu za kreditiranje preduzetnika, početnika. On kaže: **Što da ne. Malo da se provedemo i usput nađemo kaki poso ili uz pomoć kredita pokrenemo sopstveni biznis.**

Parada šetača kraj obale Palićkog jezera

Šta će, on svoj poso radit mora, al nisam ja od juče pa da ne znam da kad digneš kredit neš ga se lako rišit. Iđem dalje, kad ono čujem nike naše Bunjevke kako divane. Nisam odolio a da i s njima ne podivanim: **Mi smo penzionerke,** počela je Katica Đurović. **Kadgod kad se slavio 1. maj ja sam pokosila travu, uredila avliju. Danas jeto malko se drugčije slavi.**

Šta mislite o sajmu zapošljavanja? - pitam ji.

Pa, to je dobro da mladi traže poso, al je pitanje oćel ga nać.

Njezinoj sestri Ani iz Bajmoka sve je zdravo lipo. Ona je došla u goste u Suboticu. Pa eto onda malo na Palić i šta ćeš lipče. Zafalio sam se našim penzionerkama i pošo dalje. **Nemam šta da kažem**, kaže mi Jasna. **Prvi maj je praznik rada. Slavimo ga tako što ništa ne radimo.** Osićo sam se za trenutak ko da sam štogod pito moju ženu, al moro sam ić dalje. Sustrijem mladi par – Bobana i Lidiju.

Na moje pitanje vako mi je kazo: **Ne znam ti ja o tom ništa kazat.**

Pa dobro i to je štogod od jednog Bunjevca, prokomentariso sam, al više za sebe.

A ti Lidija? – uporan sam.

Ne znam. Mi smo apolitični.

To su ti „Bunjevačke novine", suflira joj Boban.

Nego, evo ti ga jedan pravi Bunjevac, kaže mi Boban.

Dok sam se okrenio prida mnom je bio niko drugi do glavom i neobrijanom bradom Čičak, koji se oma latio divana: **Svašta ima, al novaca nema. Ko izdrži divaniće! Važno da je lipo vrime i da se svit skupio. Tamo nude besplatnu ranu**, razdivanio se sad i Boban, **al samo snajama koje imadu svekrovinu sliku u taški. Ja imam taštinu, moždar prođem s njom.**

Krenio sam dalje. Kad evo ti moji komšija Đurđice i Ivana Skenderovića.

Ja ipak mislim da 1. maj triba obilužit, kaže Đurđica, **to je međunarodni praznik rada. Moje je mišljenje, bez obzira na situaciju u zemlji koja je taka kaka je, triba bit sa porodicom, družiti se, razgovarat sa ljudima i nastojat da uradimo sve da nam bude bolje.**

Šta mislite o Sajmu zapošljavanja? – pitam je.

Dobro i to je jedan marketinški potez. Puno naroda, možda kogod i nađe poso, završila je Đurđica.

Ositio sam da sam obavio službenu dužnost. Spakovo sam „instrumente" za rad i „otrčo" kući rad žene i dice, da i ja moju familiju izvedem na Palić. Ono dvoje stariji, nisam ni smio pitat oćel s nama, pa smo se za sat vrimena našli porodično okrnjeni na istom mistu.

Šervanjili smo i mi ko i drugi, gori pa doli. Kod sajma zapošljavanja se nismo zadržavali, za nas je taj voz davno prošo. Niki se mislim, alaj će se ovi naši političari imat s čine bakćat, kad vaki rakaš nezaposleni imadu isprid sebe.

Petar Kuntić

JEDAN OSVRT NA NAUČNI SKUP

SUOČAVANJE SA PROŠLOŠĆU – PUT KA BUDUĆNOSTI

Proslava dana pobede nad faszmom nekada se slavila sa crvenim karanfilima i pompeznom pleh muzikom. Odjeci te prošlosti osećaju se i danas. Otići korak dalje u razumevanju i razotkrivanju ondašnjih mitova bila je namera naučnog skupa pod nazivom: „Mitovi i stereotipi nacionalizma i komunizma na prostoru bivše Jugoslavije"

Proslava dana pobede nad fašizmom 9. maj, koji je ujedno i uzet kao dan Evrope ima svoje višestruko značenje. Još je veliki poznavalac problematike nacionalsocijalizma i fašizma u Evropi, Ernest Nolte nemački istoričar , analizirajući idejne, ideološke i političke okvire ekstremizma upozoravao na stalnu opasnost od njegovog reafirmisanja. Plodno tlo za takvo nešto je atmosfera koju sobom donosi državna i individualna nedorečenost. Koncizno rečeno ukoliko, s jedne strane, država neguje mitsku prošlost, ekonomski je nestabilna, demokratski i institucionalno uparložena, sklona populizmu i demagogiji, uniformisanju javnog mnjenja, i na suprotnosti reaguje isključivošću, a sa druge strane ličnost svoj nedostatak obrazovanja ispoljava kroz autizam, ksenofobiju i svesni ili nesvesni šovinizam, postoje svi preduslovi da društvo u celini tavori, traži spasonosnog vođu i preferira konflikt, a ne dijalog.

Dr Saša Marković iznosi svoj naučni rad

Kanonizacija istorijskih ličnosti u svece, odnosno njihova beatifikacija, u ovom slučaju je imala za cilj da podrži jednu konkretnu nacionalističku politiku promovisanu od strane određene populističke političke stranke. Identičan instrumentalizovani cilj imalo je i poigravanje sa brojem stradalnika u Jasenovcu i Bleiburgu. Na taj način se tražio ali i opravdavao smisao nepremostivih razlika dvaju naroda i nemogućnost njihovog suživota. Odgovor ovakvom misticizmu i idolopoklnostvu, dr Vjekoslav Perica vidi u demokratizaciji i otvaranju društva kao celine, prodoru u koncept evropskih integracija i marginalizaciji svetovne uloge crkve.

Iz ovih razloga, za trenutak pobede nad ovakvim državama i ovakvim ličnostima, jeste upravo uzet istorijski konkretan datum pada Trećeg rajha i kao takav on je sublimacija društvenih i duhovnih pošasti koje su, u takvim društvima negovane, a koje su ili bi trebalo da budu poražene...u najmanju ruku marginalizovane. Rešavanje međudržavnih interesnih problema putem razgovora i povezivanja pretpostavljeno je ratnom sukobu i incidentim situacijama. Time je počelo stvaranje Evrope bez granica i ljudi bez skrupula.

Uvažavajući atmosferu koje ovakvi datumi sobom nose, a negujući sinergiju kvaliteta koju dan pobede nad fašizmom promoviše, u Novom Sadu je 9. maja održan naučni skup pod nazivom: *„Mitovi i stereotipi nacionalizma i komunizma na prostoru bivše Jugoslavije."* Ovaj skup je organizovao Centar za istoriju, demokratiju i pomirenje (Center for History, democracy and Reconciliation), a pod pokroviteljstvom Instituta za istoriju, pravdu i pomirenje (Institute for Historical Justice and Reconciliation) iz Salzburga.

Organizacija skupa je zapravo nastavak rada na višegodišnjem projektu koji ima za cilj da, na osnovu istraživanja, prepozna i upusti se u naučni dijalog sa temama koje su doskora predstavljale ili nepremostive granične događaje kako za narode tako i za istraživače sa prostora bivše Jugoslavije ili ideološku i nacionalnu tabu temu koja je demagogijom i neproverenim populizmom postala istinom datom jednom za svagda. Između ostalih, teme o kojima se raspravljalo odnosile su se i na Drugi svetski rat i nacionalno pitanje u bivšoj Jugoslaviji, kao i na nezavisnost bivših republika Jugoslavije i sudbinu manjina.

Metodološki pristup rada oslonjen je na organizaciju naučnih skupova i okruglih stolova. Objektivnost i istraživačka utemeljenost bitna su odlika rada na ovom projektu. Nakon svakog sastanka ubrzo sledi objavljivanje i javno predstavljanje naučnoj i široj javnosti, zbornika radova koji sadrži objavljene tekstove istraživača koji su učestvovali na skupu. S obzirom na to da su izloženi sudu javnosti i da svedoče o kredibilitetu istraživača tekstovi su zasnovani na istorijskim izvorima i višegodišnjem stručnom radu, sa minimumom reklo bi se neophodne improvizacije, bez iracionalnog i hipotetičkog i sa uvek na-

dobudnim tonalitetom (samo)kritičnosti, otvoreni za argumentovanu doradu.

Skup o mitovima i stereotipima je poslednji u nizu koji se bavi zajedničkom prošlošću prostora bivše države i, kao i prethodni, bio je regionalnog karaktera. Na njemu su učestvovali istoričari, sociolozi i politikolozi iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. Primera radi, iz Srbije su na skupu učestvovali dr Ljubodrag Dimić, dr Mira Radojević, dr Mile Bjelajac, iz Hrvatske dr Igor Graovac, Vjekoslav Perica i dr.

Radovi predstavljeni na skupu bili su interdisciplinarnog karaktera sa mnogostranim sadržajem koje ova tema sobom otvara. Ovom prilikom dajemo naslove nekih od radova: *Stereotipi o Nemcima i percepcija Evrope, Stereotipi i mitovi o ljudskim gubicima (žrtvama i stradalnicima) u ratovima tijekom 20. stoljeća na području bivše Jugoslavije, Neki stereotipi u razumijevanju bosanskohercegovačke historije između dva svjetska rata, Myths and Symbols in Interwar Croatia: The Case of Matija Gubec, Integralno jugoslovenstvo u Vojvodini - odjek i stranačko određenje, Mit o izabranom narodu, Odnos Srbije prema Srbima u okruženju - istine i zablude, Nacionalne crkve Srba i Hrvata i sakralizacija mitske prošlosti Drugog svjetskog rata* i drugi.

S obzirom da su izloženi sudu javnosti i da svedoče o kredibilitetu istraživača tekstovi su zasnovani na istorijskim izvorima i višegodišnjem stručnom radu, sa minimumom reklo bi se neophodne improvizacije, bez iracionalnog i hipotetičkog i sa uvek nadobudnim tonalitetom (samo) kritičnosti, otvoreni za argumentovanu doradu.

Već na osnovu samih naslova osvedočen je širok spektar istraživačkog rada koji je ovom prilikom prikazan. Možda interesantijim za čitaoce ovih novina mogu biti radovi poput *Myths and Symbols in Interwar Croatia: The Case of Matija Gubec.* Ovaj rad se bavi analizom tretiranja istorijske ličnosti Matija Gubeca u određenom vremenskom periodu. Tako je naučno predočena uočljiva razlika instrumentalizacije ovog istorijskog lika Hrvatske seljačke stranke, ustaškog pokreta i Komunističke partije. Prepoznaje se i prati instrumentalizacija lika Matije Gubeca u zavisnosti od stranačke vokacije. U jednom trenutku on je oličenje seoskog trudbenika i žrtve seljaštva, zatim postaje prototip rodoljublja i hrvatskog patriotizma, da bi na kraju istraživanog perioda postao paradigma radničko-seljačke potlačene klase koja se bori za svoja prava.

Osim ovog rada, skrećemo pažnju čitalačke publike i na rad dr Vjekoslava Perice, izvarednog profesora sveučilišta u Rijeci. Naslov već pomenutog rada je *Nacionalne crkve Srba i Hrvata i sakralizacija mitske prošlosti Drugog svjetskog rata*. Istraživanja ovog sociologa religije zabeležena u ovom tekstu odnose se na tzv. reviziju istorije koje su pripremile Srpska pravoslavna crkva i Katolička crkva u Hrvatskoj ili kako autor konstatuje „hrvatski nacionalni katolicizam". Reč je o konstrukciji novih mitova i svetootačkih kultova koji su brojni, ali među kojima se izdvajaju četiri teme: Alojzije Stepinac, Nikolaj Velimirović, Jasenovac i Bleiburg. Autor upozorava da su ovi mitovi postali državotvorni za nove postjugoslovenske nacije. „Bez nekog 'multi-nacinalnog' i antinacionalističkog faktora ostali su etnosi i religije organizirani kao nacionalistički pokreti okrenuti jedni spram drugih u direktnom srazu. S obzirom na to da su njihovi novi mitovi međusobno proturječne perspektive istog zajedničkog povijesnog iskustva, a na povijest su nacionalistički pokreti najosetljiviji, ti su mitovi postali dodatni generatori već postojećeg konflikta".

Kanonizacija istorijskih ličnosti u svece, odnosno njihova beatifikacija, u ovom slučaju je imala za cilj da podrži jednu konkretnu nacionalističku politiku koju promovišu određene populističke političke stranke. Identičan instrumentalizovani cilj imalo je i poigravanje sa brojem stradalnika u Jasenovcu i Bleiburgu. Na taj način se tražio, ali i opravdavao smisao nepremostivih razlika dvaju naroda i nemogućnost njihovog suživota. Odgovor ovakvom misticizmu i idolopoklnostvu, Perica vidi u demokratizaciji i otvaranju društva kao celine, prodoru u koncept evropskih integracija i marginalizaciji svetovne uloge crkve.

U našem radu koji govori o političkoj ideologiji integralnog jugoslovenstva kralja Aleksandra Karađorđevića u Vojvodini, između ostalog, iritirajuće se pominje i nedovoljno istražena tema odnosa Bunjevaca i Šokaca prema ovoj ideologiji. Imajući u vidu da je za Jugoslovensku radničko-seljačku demokratiju, stranku koju je oformio vladajući establišment oko kralja, u Vojvodini, 1933. godine na opštinskim izborima, od izašlih 70% birača glasalo njih 95% govori o uticaju ove stranke na ovim prostorima pa i među Bunjevcima.

Ako samo delimično pogledamo istorijske izvore u vezi sa onovremenom političkom ideologijom jugoslovenstva možemo da se uverimo u značajnu joj privrženost Bunjevaca. Tako, između ostalog, u Izveštaju dopisnika Centralnog presbiroa iz Novog Sada od 11. aprila 1933. godine (ASCG, F-38, fascikla broj 7.) piše: „Sa više strana se doduše prigovaralo, i to kako sa strane protivnika Vladine stranke tako i sa strane čak i nekih pristalica režima, što je navodno aranžman ovoga zbora uzela u svoje ruke samo najbliža okolina narodnog poslanika g. dr Mirka Ivandekića i njegovoga brata novoga gradonačelnika g. Ivana Ivandekića, te zbog toga na zboru nisu vidno uzeli učešća sve nacionalističke i ostale organizacije i društva...Isto tako se jako primetilo odsustsvo Mađara a naročito Jevreja, kojih pak u Subotici ima nekoliko desetina hiljada. No i pored svega zbor je nesumnjivo potpuno uspeo, a kao naročit uspeh se mora istaći činjenica da je pokrenuto ono konzervativno, teško pokretljivo pa bogme do skora i separatizmom zaraženo subotičko bunjevačko seljaštvo, koje je sada spontano manifestovalo, uz izraze ljubavi i odanosti Kralju i Otadžbini, za državno i narodno jedinstvo".

Nimalo jednostavan odnos Bunjevaca prema jugoslovenskoj ideji i političkoj ideologiji integralnog jugoslovenstva koji je kontroverzan u svojim pojavnim političkim oblicima i koji ima svojstvenu težinu (ne)uvažavanja određenih interesa hrvatskih stranaka i respekovanja stava katoličke crkve, jedna je od ideja je sa kojom želimo da učestvujemo u daljem istraživanju i razvoju dijaloga sa kolegama iz zemalja u regionu.

Ono što, po našem mišljenju, predstavlja zaostavštinu koja će nadživeti vremenski trenutak u kojem je ovaj projekat nastao, jeste već ostvarena dijaloška veza ljudi iz struke koji će se, nadam se na korist svojih sunarodnika, protiv poluistina, laži i iluzija obračunavati snagom argumenta i predočavanjem realne istorijske slike. Iako složena, takva slika jedino i može da svakom od nas pomogne da se lakse pravilno odredimo prema stvarnosti u kojoj živimo i omogućimo sebi i drugima dostojanstven život.

Svedoci smo da se sadašnja društva Balkana, suočavaju sa ozbiljnim problemom mitomanije i dezavuisanja istorije kao ozbiljne i preko potrebne nauke. Takav angažman je, sa stanovišta određenja budućnosti države destruktivan. On čak ne predstavlja ni konzervativnu misao jer ideje i ideologije na koje se poziva nisu deo objektivno određene prošlosti već su iluzija svrsishodno rastumačenih obično stradalničkih događaja u kojima dominira poluistina, nekritičnost i dnevna politika. Povratak izvornoj istorijskoj nauci, između ostalih, jedna je od bitnih poruka ovog projekta i ovog skupa. S pravom je na ovom skupu i pomenuta misao našeg velikog istoričara Andreja Mitrovića: „Stvarno, dakle uopšte istorijsko, tj. postojeće istorično, razumljivo je jedino kao nastalo a ne kao večito... Ovo shvatanje je i razdvojnica naučnog i humanog od nenaučnog, paranaučnog, mitskog i mitomanskog. *Možda je ovo i središnja misao istoričarevog razumskog vidjenja sveta istorije*."

U vezi sa Centrom za istoriju, demokratiju i pomirenje (Center for History, democracy and Reconciliation) i skupovima koje je on organizovao kao i o radovima koji su tom prilikom nastajali, bliže informacije možete dobiti na interenet stranici: http://www.centerforhistory.net.

Dr Saša Marković

DIVAN S DR ALEKSANDROM RAIČOM, PROFESOROM U PENZIJI

BUNJEVAČKI RODOSLOV

Za budući razvoj Bunjevaca je vitalno pitanje uspostavljanje odnosa prema etnogenezi dominantni etnosa, s kojima su sudbinski povezanl

Profesore, rođeni ste i odrasli u Somboru, sad živite u Novom Sadu. Šta vam se urizalo u sićanje i po čemu pantite Sombor, grad Vašeg ditinjstva?

Do svoje devetnajste godine sam živio u Somboru. Posli me je škulovanje odvelo u Beograd di sam se razvijo u „babilonu" multietničkog okruženja, kaki je beogradski Studentski grad. Kad je priminio moj poslidnji pridak, dida Ivan (1978), Sombor je osto samo uspomina na zavičaj. Koliko sam se kadgod radovo svakom dolasku u zavičaj, toliko je danas uspomena na njega osinčena tugom. Zavičaj, to su ljudi s kojima dilimo sudbinu, s kojima nas veziva zajednička vizija budućnosti, bliska uvirenja, način reagovanja... Zavičaj je i slika životnog okruženja – salaši, beskrajna žitna polja, drvored bođoša, kanal, Mostonga koja s prolića plavi njive dida „Kilenca", kaldrma... al kad u tom pridilu nema rođaka, poznanika, prijatelja, mora nas ophrvat tuga. To se meni dogodilo nedavno, kada sam posli dužeg vrimena positio somborsku Gornju varoš s rodnom kućom prikoputa kadgodašnje Rajčure (sadašnji Logor na Bezdanskom putu). Na mistu di je bio opivani arteski bunar, sad je izgrađeno obdanište.

Pravi problem Bunjevaca danas je njeva pritišnjenost u sudaru antagonistički nacionalizama koji traja od XVIII vika. Oslobađanje od ove pritišnjenosti dosad nije bilo moguće u klimi slobodne etnogeneze u pravcu kulturne integracije. Neprisilna etnogeneza omogućava očuvanje i razvoj identiteta manjinski etnički grupa, uz istovrimeno prihvaćanje produktivni elemenata kulture dominantnog etnosa i uz aktivnu, ravnopravnu participaciju u ekonomskom, političkom, kulturnom razvoju tog etnosa.

Rodna kuća dr Aleksandra Raiča u Somboru

Di je nesto moj bunjevački zavičaj? Ako je rodbina taj zavičaj, te sam ljude prvi i poslidnji put vidio 1955. godine na sarani majke-Marije (s mamime strane). Prisustvovali su Budimci, Šiškovići, Domići, Lemići... Od Hajoša nije bilo nikog, jel je ta loza u Somboru izumrla (u SAD rod Hajoša je dostigo blizo 200 duša zafaljujući emigriranju još 1910. godine Ivana, starijeg brata majke-Marije). Tokom škulovanja bliski i dragi drugovi su mi bili i Srbi, i Crnogorci, i Madžari... a skoro da se ne sićam kojeg Bunjevca jel Hrvata. Zašto? Kada sam krenio na škulovanje, med somborskim Bunjevcima škulovanje nije uzimano ko prioritet. Naprotiv, kolonisti iz okolni mista su slali dicu masovno u gimnaziju i na studije. Kako je danas, nije mi poznato. Al, bez obrazovani ljudi, spremni da se uvate u koštac sa izazovima informatičkog društva i ekonomije znanja, ostaje samo da tugujemo nad iščezavajućim zavičajom Bunjevaca.

Uspomine i nostalgija podstakle su Vas na potragu za nepoznatom rodbinom.

Iz telefonskog imenika nalazim da u Somboru ima Raiča i drugi virovatni bliži i dalji rodova s bunjevačkim prizimenima. Al ove rodbinske veze su većini nepoznate (to me je navelo da tragam za rodoslovom Bunjevaca). Bez pridočavanja rodoslova i uspostavljanja makar i „virtuelni" (posridstvom Interneta) veza izmed pripadnika male etničke grupe, kaku danas čine Bunjevci, i dalje se mož očekivat dovršavanje procesa etnogeneze koja Bunjevce vodi ka situaciji „reliktnog etnosa" (ovu situaciju objašnjava ruski etnolog L. Gumiljev u svojoj knjigi na ruskom jeziku „Kraj i ponovni početak" viditi Web-stranicu http://gumilevica.kulichki.net/ i u knjigi na engleskom „Ethnogenesis and the Biosphere of Earth" na http://gumilevica.kulichki.net/english.html). Obradovalo bi me ako bi ovo moje uvirenje o uspostav-

ljanju komunikacija posridstvom Interneta naišlo na odziv meni sad nepoznati rođaka (Web-stranica bloga http://www.bunjevackirodoslov.blogspot.com/). Na ovaj način su počeli komuniciranje pripadnici somborskog bunjevačkog roda Matarića (vidit njevu Web-stranicu http://www.mataric.com/index.php)

Spominjete Vaš blog „Bunjevački rodoslov". Kako se javila ideja da to napravite i koji su Vam ciljovi?

Ideja o blogu „Bunjevački rodoslov" sazrivala je u meni niko vrime al sam se na taj korak odlučio nakon uvida u debatu koja se vodi na Web-stranici „Bunjevci" Vojnić Kortmiš Ivana (http://www.bunjevci.org.rs) na koju sam naišo sridinom lanjske godine. Ova debata (i druge, na niz drugi Web stranica) podstakla me je da potražim sopstvene odgovore na pitanja o etnogenezi Bunjevaca, posebno o budućnosti ove etničke grupe. Strasne rasprave, koje se o Bunjevcima vode sa stanovišta suprotstavljeni nacionalni programa Hrvata i Srba, diluju ko spoljašnji pritisak koji vodi brisanju etničkog identiteta Bunjevaca. Pod pritiskom, prvo nimačkog a potom madžarskog nacionalizma, Bunjevci su s nejednakim uspihom, uspivali sačuvat svoj etnički identitet tokom XVIII i XIX vika. Ovi pritisci vode asimilaciji. A to je u suprotnosti sa novom klimom ljudski, u tom i etničkih prava, koju donose evropske integracije našeg vrimena. Kaka je perspektiva Bunjevaca, i drugi mali etnički grupa, u takoj novoj multikulturnoj perspektivi? Na to pitanje odgovor mogu dat sami sebi pripadnici svake etničke grupe, tragajući za putovima svoje integracije u etnose koji pružaju dovoljno slobode i prijaznosti za razvoj. Moj blog teži nalaženju odgovora na pitanja koja se tiču razumivanja sopstvenog etničkog identiteta, njegovi izvora, posebno njegovi podsticajni i ograničavajući elemenata. Mala etnička grupa, kaki su Bunjevci, mož izbeć sudbinu reliktnog etnosa ako uspije odgovorit izazovima budućnosti, da razumi svoju realnu prošlost i svoju sadašnjost, i nađe put ka integraciji u superetnos „Evropljana" koji se rađa.

Bez obrazovani ljudi, spremni da se uvate u koštac sa izazovima informatičkog društva i ekonomije znanja, ostaje samo da tugujemo nad iščezavajućim zavičajom Bunjevaca.

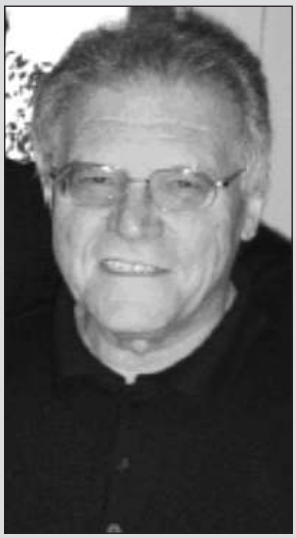
Vaše traganje za korenima je priko Internet bloga priraslo u jedan pravi mali projekat..

Pravi problem Bunjevaca danas je njeva pritišnjenost u sudaru antagonistički nacionalizama koji traja od XVIII vika. Oslobađanje od ove pritišnjenosti dosad nije bilo moguće u klimi slobodne etnogeneze u pravcu kulturne integracije. Neprisilna etnogeneza omogućava očuvanje i razvoj identiteta manjinski etnički grupa, uz istovrimeno prihvaćanje produktivni elemenata kulture dominantnog etnosa i uz aktivnu, ravnopravnu participaciju u ekonomskom, političkom, kulturnom razvoju tog etnosa. Evropske integracije balkanski zemalja otvaraju perspektivu take neprisilne integracije mali etnički grupa – prvo u nacionalno uobličene etnose kojima ove grupe gravitiraju (!?), a potom i u superetnos Evropljana. Kako se taj proces odvija, o tom malo znamo, izmed ostalog i zbog zaslipljenosti aktera nacionalnog razvoja. Za budući razvoj Bunjevaca je vitalno pitanje uspostavljanje odnosa prema etnogenezi dominantni etnosa (Hrvata, Srba, Madžara) s kojima su sudbinski povezani. Na to pitanje se mož dobit odgovor prvenstveno stvaranjem naučnog znanja o sopstvenoj etnogenezi Bunjevaca tako i o etnogenezi svi etnički grupa u okruženju. Projekt takog istraživanja sam skiciro i najavio Bunjevačkoj matici pod naslovom „Etničke grupe severne Bačke: prošlost, sadašnjost i budućnost". Istraživanje polazi od hipoteze o otvaranju nove, evropske perspektive etnogeneze etnički grupa Severne Bačke, u okviru koje se mož projektovat budućnost Bunjevaca. Za razliku od većine prithodni istraživanja etnogeneze Bunjevaca, ovo istraživanje se usredsređiva na budućnost (kaka je vizija budućnosti današnji Bunjevaca), u svitlu te vizije sagledava prošlost (šta je podsticalo a šta spričavalo razvoj) i procinjiva koji su realni faktori koji nasliđene snage i pridnosti Bunjevaca čine osloncom ostvarivanja njeve vizije budućnosti. Jedan od ciljova ovog projekta bio bi obrazovanje tima istraživača sposobni za naučno praćenje razvoja etnički odnosa na Severu Bačke ko životnom arealu Bunjevaca.

Šta mislite da bi tribalo uradit u budućnosti po pitanju izučavanja etnogeneze Bunjevaca i kako vidite svoju ulogu u tom poslu?

Pošto je već formirana Bunjevačka matica, važno je da se ostvari njezin razvoj u moderni edukativno-informativni centar sa bazom znanja koja omogućuje sažimanje i promociju svega što je novo, produktivno, progresivno u svitu i doprinosi integraciji Bunjevaca u savrimene razvojne procese. Za taki razvoj neophodni su obrazovani istraživači i inovatori, sposobni za primenu informatičke tehnologije i upućeni u moderne teorijsko-metodološke pristupe otkrivanju i rišavanju problema savrimenog društva. Rado bi doprino osnivanju i vođenju studijsko-istraživačkog seminara u okviru Bunjevačke matice kojim bi se ovi ciljovi mogli ostvarit.

Ivan Vojnić Kortmiš

Roden 1938. godine u Somboru. Odrasto u bunjevačkoj porodici dide Ivana Valko, zidara i čelnika tamburaške „Mundukove bande", autora poznate pisme „U tom Somboru".

Škulovo se u Somboru (osnovna škula i gimnazija) i Beogradu (Ekonomski fakultet 1961, magistriro 1968), doktorat agroekonomski nauka Univerzitet Novi Sad, 1973.

Docent političke ekonomije na Filozofskom fakultetu Novi Sad 1974, vanredni i redovni profesor ekonomike i menadžmenta u sportu na Fakultetu fizicke kulture Novi Sad (1980-2004). Od 2004. u penziji.

SUBOTIČKI SAKRALNI OBJEKTI (II NASTAVAK)

Piše: Nevenka Bašić Palković

SVETA MISTA NAŠI MOLITVI

Prid veliki bunjevački kršćanski svetac Dove, kad se svi virnici klanjaju Duvu svetom i obraćaju Blaženoj Divici Mariji, ponovo se prisićamo sveti mista naši molitvi: kipova svetaca, Kalvarija, Bunarića i zvonika u Subotici i okolini. Povod nam je nova knjiga dr Dežea Čusoa, u izdanju „Eletjela" iz Subotice, 2008. godine, peta po redu iz ove serije manji sakralni objekata

U jednom od prithodni brojova prikazali smo prve četri knjige pod ovim istim naslovom: ***Sveta mista naši molitvi***, koje su se štampale u periodu 2003-2006, a odnosile su se na javne križove na teritoriji Subotice, Bajmoka, Čantavira, Verušića, Zobnatice, Palića, Hajdukova, Ludaša i drugi mista oko Subotice. Dr Čuso je obradio priko 500 javni križova, dakle tzv. mali sakralni spomenika i više desetina sveti kipova, kapelica, zvonika i Bunarića.

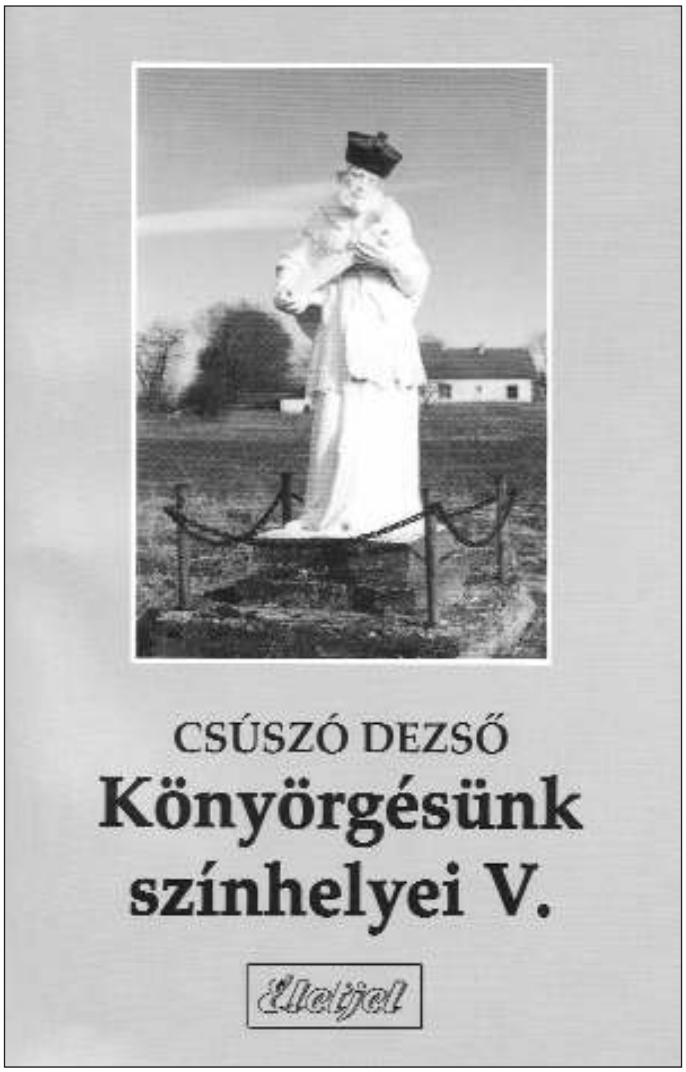
U ovoj petoj knjigi obrađeni su kipovi i skulpture Svetog trojstva, svetog Roke, svetog Florijana, sv. Antuna, sv. Ivana Nepomuka, sv. Josipa, sv. Ištvana, Bl. Divice, anđela. Evo šta sve možmo saznati o njima:

Spomenik Sveto trojstvo se prvo nalazio na sadašnjem Trgu Republike. Ovaj barokni spomenik podignut je 1814. g, a napravio ga je somborski majstor Karl Salzer. Ličnim sridstvima finansiro ga je Mate Vojnić od Bajše i podigo ga iz zafalnosti prema Bogu. U narodu još živi legenda da je na tom mistu kadgod bilo živo blato i nije se moglo isušit dok nisu prineseni darovi u hrani. Spomenik u sridini pridstavlja Bezgrišno začeće, a sa strane su anđeli (Vira i Ljubav, livo i desno), a na zaleđu je skulptura sv. Matije. Spomenik je 1964. primišćen sa trga u park oko crkve sv. Terezije Avilske, a 1998. godine je pokrenut postupak za njegovu zaštitu.

Sakralna skulptura sv. Roko nalazi se danas isprid crkve sv. Križa, a podignuta je još 1855. nasuprot Dudove šume. Tu je bila završnica procesije koja je svake godine išla od kapele sv. Roke, na dan sv. Roke, 17. avgusta, jer su se Subotičani 1734. zavitovali da će 100 godina držat strogi post zbog pristanka kuge. Zavit su obnovili 1834, a sveti Roko se i danas jako poštiva ko zaštitnik Subotice.

Spomenik sv. Florijanu osvećen je i podignut 15. avgusta 1926. u parku isprid Franjevačke crkve jer je sv. Florijan popularan kršćanski svetac i zaštitnik od požara. Ne zna se ko je autor subotičke skulpture, al je višto izrađena. Primišćena je sa Trga cara J. Nenada u park kod katedrale, 1975. godine zbog rekonstrukcije.

U Subotici postoje dvi skulpture sv. Ivana Nepomuka. Jedna je smišćena na Trgu Republike 16, desno na fasadi zadužbine „Radić". Nju je postavio Lajoš Vermeš, 1810. g. Ovaj svetac je zaštitnik od poplava i ispovidničke tajne, pa je tako i pridstavljen, u ispovidničkoj roketi, sa aureolom sa pet metalni zvizdica i lovorovom grančicom u desnoj ruki. Obojen je brunskom bojom i stoji u lučnoj niši. Fotografija sveca nalazi se na zadnjoj korici knjige, pa je i mi prikazivamo našim čitaocima. Drugu skulpturu sv. Ivana Nepomuka podigo je Šandor Pukel 1871. godine neposredno uz kanal i tako je stojala do 1918. Pet puta je namirno oštećena, ali svaki put ponovo je obnovljena i 1938/39. virnici župe sv. Roke su je obnovili, odnosno iznova napravili (uz finansijsku pomoć Mihovila Novakovića) i metnili u malu oziđanu kapelicu sa nišom. Skulpture sv. Ivana Nepomuka nalaze se još i kod Nose, na Šebešiću, u Bajmoku i Čantaviru.

Obrađeni su u ovoj knjigi i zvonici podizani tamo di nije bilo kapela, pa se zvonilo za pokojnike, zatim zvonici pored crkava, kao i zvonici na većim majurima koji su pored sakralne, imali i drugu naminu – da obavištavaju radnike na njivama da je gotova užna, el večera. Najinteresantnija su svakako zvona po imanjima za koja se stotinama godina unatrag virovalo da rastiruju gradonosne oblake i vijarove. Tako zvono podignuto je

Sveti Ivan Nepomuk na Trgu republike 16

u Gornjem Tavankutu, kod Horvatovog salaša, trideseti godina prošlog vika. Ovo zvono i ona kod Donje Čikerije i Jakobčićovog salaša, kao i crkvena zvona u Bajmoku, Tavankutu, Kunbaji i Gornjoj Čikeriji, uspišno su „rastirala" olujne oblake i više puti spasila i samu Suboticu od leda i olujni vitrova. Tamo di nije bilo taki zvona, više puti je led potuko sve na njivama i zato su vlasnici salaša ili meštani obnavljali ovaka zvona. Na Dolnjoj Čikeriji narod je sam platio izradu zvona, a zatim i popravku 1934. godine u Mariboru (natpis glasi: „Ovo je zvono dar naroda Čikerijanskog 1934. Zvonoglas – Maribor). Uvik je bilo ljudi koji su bili zaduženi da triput na dan zvone, il kad kogod umre, il kad dolazi nevrime. Na salašu Jose Gabrića na Verušiću također postoji taki zvonik od drveta i zvono podignuto 1954. umisto onog skinutog 1945. na obližnjem majuru koji je nacionalizovan, pa je ljudima falilo, jer je ranije zvonilo triput na dan.

U centru Mišićeva, meštani i Bunjevci i Srbi optanti iz Mađarske, napravili su mali „spomen - kompleks" koji se sastoji od biste Vojvode Mišića, spomen – table i zvonika sa zvonom koje je posvećeno i dato „na upotrebu" na Vidovdan, 28. juna „leta Gospodnjeg 2000".

Dr Čuso je obradio sve podatke koje je našo i o kalvarijama u Subotici, Čantaviru, Bajmoku i Žedniku.

Kalvarije su se podizale svudan na teritoriji bivše Mađarske, posli oslobođenja od Turaka, kao spomen na Isusovo stradanje, u obliku slika i redova skulptura sa „štacijama" iz biblijskog prikaza Isusovog puta do Golgote. Kalvarije su se obično pravile u okviru naselja, u pridgrađu ili blizo groblja. U Subotici se relativno kasno počelo sa postavljanjem kalvarija, 1758. godine i to prid Franjevačkom crkvom prvo, kad su dignuta samo tri drvena križa koja su simbolizovala Golgotu.

Krajom XVIII i početkom XIX vika, zbog nasipanja Rogine bare i veliki građevinski radova na boljem uređenju naše varoši, tribalo je primistit kalvariju.

Za ovaj poso je tribalo skupit 2.596 kruna, pa kako u gradskom budžetu nije bilo novaca, sumu je izdvojio plemeniti Mate Vojnić od Bajše (1765-1834). On je posli gradu poklonio kalvariju i tako je pripuštio brigu o njezinom održavanju gradskim ocima. Ova kalvarija od 14 štacija je bila smeštena na raskrsnici Segedinskog puta i današnje ulice Đure Đakovića.

Porodica Mate Vojnića bila je čuvena po podizanju više sakralni objekata: crkava, javni križova, kalvarija i sveti kipova.

Današnja kalvarija u Subotici, ističe dr Deže Čuso, naručena je kod građevinskod priduzimača Janoša Skultetija, posli 1863. godine, zbog priprema za izgradnje železnice Segedin – Subotica, koja bi prolazila na mistu stare kalvarije. Dr Čuso navodi odluke Gradskog senata i sva najvažnija dokumenta vezana za primištaj kalvarije koji je vodio Ivan Probojčević.

Nova kalvarija kod Somborske kapije posvećena je i pridata virnicima prid Uskrs 1880. godine. Prija tog, 1877. g. tu je izgrađena i kapela Vranke Mukić, rođene Malagurski, koja je umrla 1883. a njezin čovik, Ivo Mukić, umro je 1869.

Današnja kalvarija je više puta obnavljana, poslidnji put 1999. godine i nalazi se pod zaštitom kao spomenik kulture.

U Čantaviru je dr Čuso obradio sve tri kalvarije, u Bajmoku dvi, u Žedniku jedinu postojeću koju su potpomogli Vukov Marko, Cilika, Vranje, Mate, Stipe, Joso i Martin, kako stoji na spomen – tabli.

Na kraju knjige, na priko trideset strana obrađeni su sveti bunari, tj. Bunarići, odnosno vodice.

Lajoš Matijević već 1970. g. govori o dva toponima u Subotici, vezana za „svete bunare": jedan se odnosi na ulicu, blizo Halaškog puta, a drugi na sam Bunarić, a za obadva je zajedničko da se radi o „svetoj", odnosno o likovitoj vodi!

On je zabilužio i sićanja stariji ljudi o ovoj čistoj i likovitoj vodi, povezanoj sa Jasi barom, blizo Halaškog puta. Kako god da bi se voda zaprljala, „za tri dana bi je sveti Domonkoš izbistrio" kazivali su oni.

Najpoznatiji Sveti bunar, Vodice ili Bunarić je svakako ovaj šandorski, na zaobilaznom putu za Palić, di se priko sto godina zajedno mole katolički i pravoslavni virnici, virujući u likovitost i čistoću „svete vode" koja tu izvire.

Čitav kompleks sastoji se od pravoslavne crkvice, krsta i bunara, a pedesetak metara dalje je katolički križ sa korpusom Raspeća, mala katolička kapela i bunar. Za katoličke virnike, naročito Bunjevce, Bunarić je oduvik bio i sad je misto pravog i iskrenog hodočašća i Proštenja. Ova svetilišta su osnivana od XVIII pa sve do XX vika, na ruševinama kadgodašnji sridnjovikovni crkava, smatra Svetislav Rajšić, koji je Vodice obradio u posebnoj knjižici sa istorijatom ovog svetog mista (2000. i 2003).

Istorijat katoličkog dila napiso je Šandor Rajčić u ***Subotičkoj Danici*** za 1910. u kojoj i on navodi podatak da je to sveto misto di se od 1880. zajedno mole sa pravoslavnom virnicima.

Katolici su 1893. na ovom mistu podigli prvo jedan javni križ, a posli i kapelicu.

Peti dio knjige dr D. Čusoa: ***Sveta mista naši molitvi*** opremljen je bogatim dokumentarno – ilustrativnim materijalom i literaturom u kojoj je koristio sve što je na tom polju dosad objavljeno i urađeno, te je pravo zadovoljstvo koristiti je zbog obilja provereni podataka, što nije baš uvik slučaj kod drugi istraživača.

Priporučujemo je pažnji naši čitalaca i istraživača.

IZ ŽIVOTA BUNJEVACA

KAKO SE KADGOD KUĆILO

Kad su se naši preci oslobodili od Turaka, počeli su obrađivat više zemlje i odranjivat više josaga. Tako su malo uznapridovali, pa su misto zemunica pravili salaše od zemlje, što se zvala nabijanica. Za to su tribali alati: ašov, lopata, maljevi i furkači.

Prvo se izabere misto di će se pravit salaš, a najzgodnije je bilo digod na gredi da voda odteče kad pada kiša da se ne zadržava kod zidova. Posli se iskopa bunar, jel brez vode se ne bi moglo radit. Imali smo vode koliko oćemo zabadava. Izmiri se koliki će se salaš pravit, pa se iskopa temelj dubok jedno 80 centi, a širok koliki će bit debeli zidovi. U temelj se nasipa zemlja i dobro nabije s maljevima. To se ponovi nikoliko puti dok se temelj ne napuni. Uzmu se upravna drva što su pripravljena za građu, pa se ukopaje u zemlju s jedne i s druge strane temelja, a nuz drva su se pomećale fosne, a u nji se pomećo raspor, naspram svakog para drva. Raspori su se pravili od drveta jel leca, izmiri se tačno širina koliki će bit zidovi. Drva su se gori vezala s štrangama da se ne iskrive.

Zemlja za nabijanje je bila najbolja šarovita, žuta pomišana s crnom i bila je najjača kad se nabije. To se obično radilo s mobom. Išli su jedni drugima na mobu da se ne mora plaćat nadnica. To su radili mlađi, jači muškarci, jel to je bijo težak poso, a tribalo je jedno 10 ljudi. Jedan je malo polivo zemlju vodom jel je morala bit vlažna. Dvojica su lopatama zemlju mećali u fosne, dvojica su malo poravnali i udarali s furkačima, a oni drugi su nabijali maljevima. U daske se triput nasipalo dok se ne napune do gori. Daske su se ponovo dizale, sve dok se ne nabije koliko će bit visok salaš, oko dva i po metera. Jedan čovik je bijo majstor, on je vodijo brigu da zidovi bidnu upravni, asniro je visak i vodamir. Kad se zidovi nabiju, onda se uzduž metne slime, a priko njega gredice, a za krov su se mećali rogovi koji su se sastavljali sa štafnama.

Prvi salaši su svi bili pokriveni trskom, koja je rasla po dolovima u ritu. Kad se salaš pokrije onda se po gredicama poslaže trska, a na trsku se bacala tavanica. To se pravilo blato s krupnom plivom. Zabati su se isto pravili od trske koja se umaže blatom i krečom. Priki zidovi su većinom bili od valjaka. Svi zidovi se umažu blatom i krečom. U sobama se zemlja poravna i nabije, pa žene to podmažu žutom zemljom i pospu piskom. Tavani pod trskom su bili dobri i u najvećoj vrućini su bili ladni. Tamo se držala slanina, šunka i divenica.

Bunjevačka kuća s trščanim krovom

U sobama su bile paorske peći koje su bile napravljene od bubalja. To se sino pomiša s blatom i prave okrugljaste bublje dugačke oko jednog metera. Slagale su se jedna na drugu i tako oblikovala okrugla peć u jednoj ćoši. Ložila se slama, kuružna i granje. Tako su se grijale sobe i peko kruv i kolač. Šporelji su bili ziđani od valjaka a odozgor platine tu se kuvalo a ložile se čutke i drva. Krevete su pravili od drveta što su se zvale drvenice. Na njima su bile postelje u kojima je bila slama jel ljuskura. Dunja i uzglance su bile napunjene perjom, a jorgani od vune što su žene same pravile i šile.

Muškarci su od slame pleli krušne koterice i lubure di su držali jaja. Od pruća su pravili kojikake koterice i košarove. Astali di se ilo bili su veliki drveni ko i klupe di se sidilo, a i ruvo se držalo u drveni kovčegima. Sami su od drveta pravili kojikake naprave koje su asnirali. Drvene naćve di se kruv zakuvavo, škipić di su kupali malu dicu, kojikake šavolje za sir, za kupus i slično. Veliko korto di su se kupali i prali košulje. U početku su ruvo roljali praključom, a posli na veliku drvenu roljku.

Težak je to onda bio život, al su se nane zdravo starale o čistoći, a i rana da bidne zdrava. Kadgodašnji život se ne mož ni blizo uporedit s današnjim. Sad velike dizalice dižu materijal kad se prave te velike spratnice, što svit kupuje kad je sve gotovo do ključa. A fala Bogu da je tako. Ima pametnog i učenog svita koji su to sve izmislili i napravili pa da mladi uživaju u tom. A ono teško vrime spominjalo se, ne povraćalo se. Samo ne smimo zaboravit naše pritke koji su bili radni i vridni, odranjivali dicu i virovali u bolje sutra. Zato njim fala, a vi mladi uživajte u svemu što sad imate. Bidnite složni i veseli i nemojte zaboravit ko ste i čiji ste potomci.

Ana Vojnić Kortmiš

RIČ-DVI S ISIDOROM GRČKI, VRIDNOM STUDENTKINJOM I ATLETIČARKOM SPARTAKA

ZDRAVLJE I MEDALJE

Ima 20 godina, indeks pun položeni ispita, a na virangi u sobi 19 medalja koje je osvojila baveć se atletikom

Isidora Grčki

Na Spartakov stadion i atletsku stazu Isidora je prvi put kročila 2003. godine. U to vrime još je bila đak osnovne škule. Prje ovog sporta Isidora mi pripovida da je prija atletike oprobala svoje sposobnosti u odbojki. **Al nisam se uklopila i napuštila sam**, kaže mi ova mlada divojka. **Atletiku zdravo volim. Sve obaveze usklađujem i sve stignem. Imam želju i volju da stalno trčim. Posli pridavanja na Ekonomskom fakultetu i posli ispita, ko pravi izduvni ventil dođe mi atletika. Nediljno šest puti treniram. Kad dobro odradim trening osićam da sam privazišla samu sebe, al znam da možem još bolje i više**, kroz smij kaže Isidora.

Loša staza za atletiku

O svojem treneru Körősi Józsefu Isidora divani sve najlipče. Najduža staza koju je ova mlada i ambiciozna cura istračala je 15 kilometeri. **Žavo mi je što Subotica ima najlošiju atletsku stazu. Svi gradovi di sam dosad trčala imadu bolje uslove za atletiku npr. Senta, Novi Sad, Beograd, Kragujevac. O Segedinu i Budimpešti da i ne divanim. Te staze ostale su mi u najlipčem sićanju. Izgleda, naš grad malo daje za ovaj sport, što je velika šteta, jel ima dosta mladi koji su talentovani za atletiku i triba njim pružit priliku.**

U Isidorinoj sobi svoje misto na zidu ima plaketa dobijena lanske godine od Sportskog saveza subotičke opštine. **To je u stvari**, kaže nam ona, **za osvojeno I misto u Srbiji u disciplini štafeta 4 x 400 meteri u Senti. Inače to je moja disciplina trčanja 400 meteri.** Na pendžeri lipa bordo viranga, a s njezine obadvi strane medalje, med kojima najviše ima srebrni. Pitamo je za planove u budućnosti: **Uz puno truda kojeg triba da uložim u atletiku vidim sebe u reprezentaciji Srbije. Možda i nisam skromna, al to su moje želje. Pored sporta najviše me obaveziva fakultet, jel sam tek na prvoj godini subotičkog Ekonomskog fakulteta.**

Klin di mu misto nije

Za sve ove godine treniranja, kazla je Isidora, **nisam ni mišić istegla. Sve do 8. maja, kad sam na zagrivanju zaradila težu povridu na livoj nogi od zarđanog debelog klina, kojem zacigurno nije bilo misto na atletskoj stazi.** Dok divanimo, ima malo tuge u Isidorinom glasu. U ćoši stoje dvi štake, a za vrime našeg divana ona skakuće na jednoj nogi el leži. Na fakultet je nose s kolima roditelji, jel pridavanja ne poznadu bolovanje. **Roditelji dosta ulažu u moj sport. Moramo imat prikladnu odiću, sprinterice, jel treniramo po svakakom vrimenu**, kaže sagovornica. **Išla sam trired na pripreme u Budimpeštu, a jedared sam bila s reprezentacijom Srbije u Grčkoj.** Dalje Isidora pripovida da često iđe biciglom na trening, a to je oko 10 kilometeri i onda još trčanje. Mogu joj puno mladi zavidit na kondiciji i liniji. Zbog obaveza izlasci u grad svedeni su na minimum. Svoje slobodno vrime najviše provodi nuz životinje, koje obožava: **Odrasla sam nuz dobermane, al obožavam i kuce i mace. Tata Tihomir ima odgajivačnicu dobermana. Sad imamo male kučiće koji su baš umiljati. Volila bi da stignem pomoć i mami Slađani u kujni malo više, al jednostavno izmakne mi vrime.**

Ponosna na medalje

Ima Isidora i sestru bliznakinju Tamaru koja se desetak godina bavila aerobikom, al o njoj ćemo vam pisat u slidećem broju.

Isidori želimo da dok se ova pripovitka budne čitala u „Bunjevačkim novinama", mož stat na livu nogu. Ostaje nam da se nadamo i da će moždar kogod i pročitat ovaj tekst i napravit bolju atletsku stazu za Isidoru Grčki i njezine drugare sportiste iz atletskog kluba „Spartak".

Marija Horvat

PROMOCIJA BUNJEVAČKE KNJIŽEVNOSTI U SOMBORU

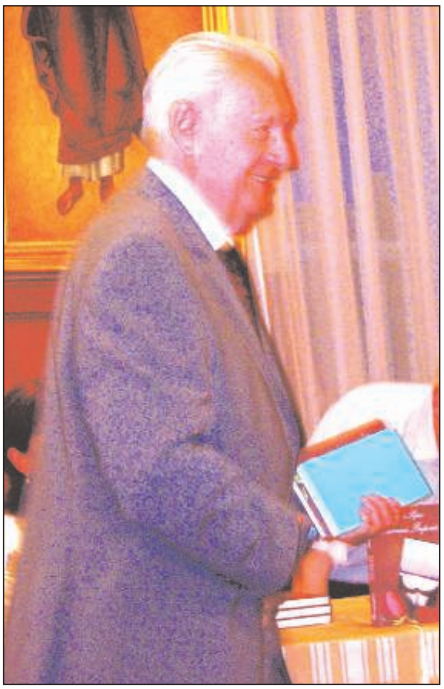
POD RUKU ZAJEDNO POEZIJA I PROZA

Pridstavljene knjige Ivana Bašića Palkovića i Ane Popov prid mnogobrojnom publikom u čitaonici „Laza Kostić" u Somboru

U prilipom ambijentu srpske čitaonice „Laza Kostić"20. maja u Somboru sve je bilo u znaku bunjevačke riči. Naime, U.G. „Bunjevačko kolo" i Bunjevačka matica su organizovali promociju romana „Istinu tražim", autora Ivana Bašića Palkovića iz Subotice, i neobične dvojezične knjige pisama s dva naslova „Misec viri kroz virange" i „Plameni praporci" pisnikinje Ane Popov, takođe iz Subotice.

Povodom ovog svečanog događaja, koji nije bio samo obična promocija knjiga, već promocija jednog naroda, njegove kulture i jezika, okupilo se tušta svita. Bilo je tu pridstavnika mnogi lokalni institucija, medija i naravno veliki umetnik i prijatelj bunjevačkog naroda – gospodin Sava Stojkov.

Zanimljiv i raznovrstan program, koji je cilo vrime plenio pažnju publike, višto je vodila Ivana Sudarević, učenica VIII razreda OŠ „Ivan Milutinović" iz Subotice, a ispratio ga je i svojim nastupom uveličo tamburaški orkestar Muzičke škule „Petar Konjović" iz Sombora pod dirigentskom palicom gospodina Đure Parčetića. Zvuci bačke ravnice su se u više navrata tokom večeri prolamali salom. Mladi virtuozi su svojim umićom zadivili sve prisutne.

Uručenje knjiga Savi Stojkovu

Ivan Sedlak, pridsidnik Bunjevačke matice pozdravlja prisutne

Nakon uvodne riči pridsidnika Bunjevačke Matice, gospodina Ivana Sedlaka, knjige su pridstavili, a ko drugi, nego autori sami. U tom njim je stručno i svesrdno pomogo gospodin Geza Babijanović, pridsidnik Književnog odbora Bunjevačke matice.

U pismama koje je napisala na svom maternjem, bunjevačkom jeziku pod naslovom „Misec viri kroz virange", Ana Popov je s nostalgijom opivala svoje ditinjstvo, likove pridaka, običaje svojeg naroda i ljubav prema njemu. Recitujuć stih za stihom, strofu za strofom, vratila nas je Ana u nika druga vrimena i probudila patriotska osićanja u nama.

Druga strana knjige pisama Ane Popov i druga tematika, drugi jezik, drugi naslov. Kroz ljubavnu poeziju pisanu na srpskom jeziku pod nazivom „Plameni praporci", pisnikinja je prosto istresla svoju dušu prid slušaoce. I ko što je to Ivana Sudarević najavila, zaista smo mogli da čujemo „plamene praporke" Aninog srca, „plamene praporke" koji su se ugasili na javi, al zauvik nastavili divanit u njenim snovima.

Čitajući odlomke romana „Istinu tražim", autor Ivan Bašić Palković je progovorio o vičitoj dilemi sridnje generacije socijalizam - kapitalizam. Pisac u knjigi opisiva „običnog" čovika koji mora ostati svoj, ostat doslidan samom sebi, i oduprit se svim vidovima organizacija koje pokušavaje na sve moguće načine uvuć u svoj sistem i iskoristit zarad nikog „višeg cilja". „Idealizam, materijalizam i drugi izmi u sebe usisavaju bezbrojne živote željne lepote življenja", kaže u knjigi Ivan..." kako može postojati jednakost među primatima kada se njihovo psihološko delovanje u mnogome zasniva na formiranju grupa, koje su baš zato stvorene da bi bile različite od drugih i da bi u toj svojoj, često umišljenoj ekskluzivnosti htele da ostvare korist svaka za sebe. Politička i sva druga udruženja su primer..."

Književno veče je završeno u prijatnoj atmosferi nuz prigodan koktel, di su se autori družili s publikom i di su se razminjivale prijateljske riči. **T. B.**

DIVAN S KATOM KUNTIĆ, PRIDSIDNICOM KUD-a BUNJEVKA

BUNJEVKA JE MO

Virujemo da u Subotici i njezinoj široj okolini nema čeljadeta koje cini bunjevačku kulturu a da ne zna za KUD „Bunjevka". O nastanku ovog KUD-a, njegovom radu, problemima i sitnicama koje život i karijeru znače podivanili smo s pridsidnicom i osnivačicom „Bunjevke" Katom Kuntić

Životna pripovitka Kate Kuntić iđe u dobroj miri drugčije od uobičajeni na koje smo navikli. Zato je i njezin doprinos bunjevačkoj kulturi veći i značajniji. O svojem ditinjstvu, roditeljima, iako iz ovog perioda nosi gorke uspomine, divani otvoreno, baš onako kaka ona Kata jeste:

Rođena sam u mišovitom braku Bunjevca i Nimice iz Tavankuta. Sudbina je tako tila pa je mater nas tri sestre sama odranila. Imala sam pet godina kad su se moji roditelji razveli, posli čega smo se priselili u Suboticu. Logično bi bilo da je sotim i u kući bila prikinuta ta nit koja me je vezivala za bunjevštinu. Međutim, moja mater zdravo je volila bunjevačku kulturu. Ko divojka se bunjevački i nosila, makar joj je moja majka to strogo zabranjivala.

Kata se mlada udala, s 20 godina, i to u bunjevačku kuću Kuntića. Di su se poštivali običaji i svitovni i crkveni, i di je tušta tog saznala u divanu s čovikovim didom. Ode je samo nastavljena ona nit koja joj je nedostajala. Vrime je prolazilo, al sićanje i nostalgija za salašima iz Tavankuta nisu prošli.

Sridinom osamdeseti godina zajedno s Zvonkom Bogdanom, s kojim smo se familijarno družili zapalila se iskra ideje i želja da opravimo salaš, koji bi imo etnološki koncept. Da nije onog nesrićnog rata iz devedeseti godina to bi mi cigurno i ostvarili, prisića se Kata Kuntić.

Početkom ti burni 90-ti godina počelo se s osnivanjom Bunjevačko – šokačke stranke i Nikola Ćakić me je u to uveo, mada u rukovodstvu stranke nisam bila. Posli godinu dana, koliko sam tamo provela, vidila sam da to nije za mene. A s druge strane iskristalisalo se da je kultura ono što mene privlači, di bi ja mogla dat puno od sebe.

Kata Kuntić

I opet je prisudan bio Zvonko Bogdan, koji je pridložio da se osnuje Bunjevački kulturni centar. al sam jeto, valdar i sama naslućivala šta će mi tribat, počela još od sridine 80-ti skupljat narodne nošnje a i moja svekrova se nosila bunjevački, tako da smo fundus nošnji u samom početku imali zdravo dobar. No, skupljali smo i knjige, slike, jednom riči sve ono što je pridstavljalo našu kulturnu istoriju.

Kad je Centar osnovan, već smo imali nošnje za četri postave. Onda smo, čini mi se sasvim logično, 1993. godine osnovali Bunjevački kulturni centar u Tavankutu, di sam ja bila podpridsidnik. Ode sam u radu s dicom ponovo uvidila koliko je Tavankut i bunjevački svit bogat običajima i kako bi to tribalo samo malo uobličit i opet obnovit – prisića se osnivačica KUD-a „Bunjevka".

Nisu te saradnje tekle glatko ko voda, bilo je tušta neslaganja s saradnicima, a borame i nepravdi. Iz svi nji Kata je izlazila jača i svaki put za basamak bliža svojem cilju.

Konačno, kroz sve ovo vrime sam se i ja sama izgrađivala i napokon sam znala šta oću, pa je 1995. godine registrovana Bunjevka, čija sam ja pridsidnica. S nastupima KUD-a smo krenili oma, Makedonija, Bugarska... S puno volje i elana radili smo u Tavankutu sve do 1999. godine – tačnije do bombardovanja.

U okviru KUD-a bio je i restoran pod istim imenom, al je zatvoren. Na žalost opet čerez nesloge med saradnicima. No, i o ovoj nepravdi Kata Kutić ćuti i junački je podnosi.

Onda smo prišli u Mali Bajmok 2000. godine, di smo opet procvatali, imali smo 150 članova, od tog 5 folklorni grupa. Na žalost ni ode nismo dugo ostali, razlozi su bili političke prirode – počelo njim smetat što nismo Hrvati – objašnjava Kuntićova.

Danas KUD „Bunjevka" ima prostorije u centru Subotice, tačnije Miloša Obilića 6, od 2004. godine. Prostor, ko i za sve bunjevačke institucije, mali i skučen za realne potribe jednog kulturno umitničkog društva. Tako da folklorna sekcija i ne radi. Mada, kako kaže naša sagovornica imadu veliki planova upravo na ovom polju, al brez osnovni uslova teško je radit.

Sekcija narodni rukotvorina radi povrimeno. Već sam kazala da smo skupljali tušta materijala s terena, pa smo

OJE SRIDNJE IME

od ti detalja osnovali i etno sekciju, u kojoj je bilo 5-6 ljudi.

Nakon toliko godina poželili smo radit i ozbljnije kulturne sadržaje, pa je tako organizacioni odbor u saradnji s stručnim ljudima pokrenio Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva 1998. godine. Iako je odziv stručnjaka bio dobar, interesovanje publike veliko, finansiranje je bilo slabo, što je sve izraženije u protekli par godina. Zato smo odlučili da ove godine jubilarni X Festival bude i poslidnji. Iz tog razloga on je zamišljen ko retrospekcija svega što je urađeno na ovim danima bunjevačke kulture – objašnjava pridsidnica „Bunjevke".

KUD „Bunjevka" Tavankut 1997. godine, polak godine nakon osnivanja, s dva folklorna ansambla, dičijim i omladinskim. Na sliki se nalazi cila porodica Kuntić, najstarija ćer Kristina je poslidnjem redu šesta u crnoj narodnoj bunjevačkoj nošnji, mlađa ćer Marijana treća u poslidnjem redu, u biloj marami i nošnji iz leskovačkog kraja, sin Ivan je sedmi u prvom redu sa štapom u ruki i u srpskoj narodnoj nošnji, muž Ivica prvi u trećem redu i Kata Kuntić, poslidnja u četvrtom redu

Brez obzira na probleme, bresparicu koja odavno vlada u kulturi, u „Bunjevki" ideja i želje za dalji rad ima tušta. Tako sad planiraje opravit sajt, o čemu nam je Kata kazala:

Ideja za sajt se izrodila prija dvi godine, kad je bio pripreman Festival, povodom 10 godina rada „Bunjevke" na očuvanju bunjevačkog stvaralaštva, di smo prigledali kompletnu arhivu CD-a, kaseta, knjiga, novina koje imamo. Onda sam svatila da je šteta to sve da se ne metne na sajt. Urednik sajta će bit Davčik Danijel i virujem da će uskoro počet s radom, njegova mail adresa je www.bunjevka.org.rs

Kata Kuntić mater je troje dice, majka dvoje unučadi, pa i pored svi ti obaveza nađe vrimena i za svoj narod i unapriđenje njegove kulture. Ako u ovoj našoj voljenoj varoši ima i trunke demokratije, o kojoj se toliko divani, pomoće se jedan ovaki kulturni radnik i društvo da razviju svoj rad najbolje i najviše što mogu.

Katina pramajka, Tereza Vajhant

S otvaranja trećeg Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva (2001)

Kata je žena koju je tušta nevolja probalo slomit, ni njim se sklonjala, već ji je stojički podnela, stisnuti zubi i s upornušću da posli svakog pada ustane još jača. Zato virujemo i želimo joj još bar deset novi Festivala bunjevačkog stvaralaštva. Na kojima će nas ko i do sad, svaki put, prijatno iznenadit bogatstvom izabrani tema.

S. K. O.

IVAN PANGARIĆ, PASIONIRANI KOLEKCIONAR I NEUMORNI TRAGAČ ZA ANTIKVITETIMA

ČUVAR SVIDOKA PROŠLI VRIMENA

Jača od ljubavi jedino je strast. Ona je neophodan priduslov da bi se kogod mogo bavit kolekcionarstvom. Kolekcionar je osoba koja, pored obilja strasti, ima neutoljivu želju i nagon za skupljanjom i posidovanjom predmeta, baš taki je somborac Ivan Pangarić

Ziđar i kolekcionar, zanimanje i hobi. Naizgled nespojivi, sjedinili su se i pronašli utočište u jednom biću, Ivanu Pangariću. Godinama slaže predmet po predmet, ko što slaže ciglju po ciglju dok gradi kuću, skupio je Ivan do sad impozantnu zbirku antikviteta na kojoj bi mu mnogi svitski kolekcionari pozavidili. Predmeti iz prošlosti, njegova su sadašnjost i budućnost.

Dok sidimo u Ivanovom toplom domu, okruženi bogatom kolekcijom umitnički predmeta, koje on svaki ponaosob dodiriva i zasipa neizmirnom ljubavi, na trenutak imam osićaj da više nismo u XXI viku, da svit progresa i užurbane svakodnevnice nikako stoji po strani, ćući prid kapijom, brez prava da uđe i oskrnavi ovaj mali porodični muzej.

Kolekcionarstvom se bavim od svoje osamnajste godine, kada sam nabavio svoj prvi „komad". Bila je to „bidermajer" šolja. Već onda sam znao da će kolekcionarstvo i antikviteti obilužit moj život i postat neotuđivi dio moje ličnosti. Ta šolja, na koju sam vrlo ponosan, zauzima posebno misto u mojoj kolekciji. Ona me je na niki način pelcovala, započinje svoju priču Ivan.

Zahvaljujući njoj, počo je posmatrat stvari oko sebe na niki drugačiji način. Otvorio mu se apetit i ositio je neutoljivu glad za prikupljanjom antikviteta. I sad, posli više od tri decenije Ivan sa istom strašću nepristalno traga za novim predmetima za svoju zbirku.

Kolekcionar Ivan Pangarić

Taj žar koji osićam teško je opisat ričima. Kada bi mi se kaki predmet svido, bilo da je to porcelanska el caklena figurica, nika stara knjiga, slika el novčić, kupovo sam ga, čak i kada sam bio u materijalnim teškoćama. Jednostavno, za kolekcionarstvo se ponekad moraš žrtvovat, a ja sam spreman na tu žrtvu, kaže ovaj kolekcionar.

U Ivanovoj obimnoj zbirki posebno se ističu predmeti sa sakralnim motivima. Oni su najbrojniji. Pridstavljaju centar njegovog interesovanja. Pažljivo, s tušta ljubavi su izabrani i poslagani po policama. Podsićaju na pravi mali hram.

Razlogi za bavljenje ovim hobijom mogu bit razni, a u slučaju gospodina Pangarića, razlog je čisto hedonističke prirode – zadovoljavanje svoje unutrašnje potribe.

Uživam u starim predmetima. Dok ji gledam priplavljiva me osićaj zadovoljstva. Oni pridstavljaju svidočanstvo jednog vrimena, vuku sa sobom jedan dio istorije. Ko zna šta bismo sve saznali kad bi samo svaki predmet mogo da ispripovida svoju pripovitku. Izmed ostalog, imam jedan prsten koji je stari oko dvi iljade godina. Zamislite samo ko ga je sve nosio, koliko je žena s njim isprošeno, a koliko umrlo s njim na prstu, vidno uzbuđen priča Ivan.

Pozamašna zbirka koju posiduje rezultat je dugogodišnjeg pažljivog skupljanja i interesovanja. U njoj se mogu nać: priko dvi iljade cakleni i porcelanski predmeta poznati svitski manufaktura (Majsen, Rozental, Herend...), oko tri iljade stari knjiga od koji su nike iz XVI i XVII veka, dvi stotine slika veliki umitnika, desetak kataloga metalni i papirni novaca, novčići iz doba Leopolda i Marije Terezije, na desetine komada iskopina...

Mnoge predmete sam nerado moro otuđit zbog nedostatka prostora za skladištenje. Teško mi pada kad moram to uradit. Zdravo se vežem za svaki predmet i on za mene ima neprocinjivu vridnost, tugaljivo divani Ivan.

Za svoju ljubav i pasiju naišo je na podršku i razumivanje porodice, koja sudiluje u njegovom hobiju, radujući se zajedno s njim svakom novom primerku za zbirku.

Cilokupnu svoju kolekciju, koju sam godinama skupljo i koju tako reći svakodnevno obnavljam, planiram zavištat svojoj dici. Ona, iako su još suviše mlada, već pokazivaje tračak interesovanja i, na moje veliko zadovoljstvo, počinju sudilovat u ovom hobiju i da dile moje zanimanje za kolekcionarstvo i uopšte za antikvitete, ponosno kaže Ivan.

Na žalost, antikviteta je sve manje, zub vrimena je učinio svoje, mnoge predmete nepovratno uništio, mnogi su dospili tamo di se njieva vridnost ne pripoznaje i ne cini, a mnogi možda baš na vašem tavanu samuju. Ako je tako, potražite Ivana.

T. B.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Piše: Ana Vojnić Kortmiš

POČETAK LITA U BAŠČI

Prid nama je jun misec, a to je vrime kad već uveliko počimaje poljski poslovi kako za muškarce tako i za žene. Bašče su se okopale, jel se kadgod na salašima tušta sadilo, pa ako rodi bilo je priko cile godine. Sadilo se svašta. Salate, rokve, krumpira, grava, luka crnog i bilog, mak, peršin, šargaripa, paštrenjak, celer, grašak, mavun gra, paradička, paprika, krastavci, dinje, lubenice i više feli bundeva. One sitne što se kuvaje i peku mlade, žute za kolače, pa one velike dinke i još kojikake tvrdi i mekani kora za josag, a to je vrime i kupus da se palantuje. To je sve tribalo više puti okopat da ne obraste trava, a ako je gusto, razčupalo se. Polivalo se nije ništa s hericidima jel kadgod tog nije ni bilo. I kuruzi su se sadili domaći. Bilo je rani koji su bili slatki i za kuvanje, pa čiklandi od koji su se pucale kokice i oni klipati zubani s kojima se ranio josag. Svit se paštrijo da se sve to uradi do polovine juna. Tribalo se zdravo žurit jel su se kuruzi kadgod dvared kopali a treći put su se zagrćali da se navuče oko kuruza zemlje da ga drži ako dune vitrina da kuruze ne poruši, jel je onda i rod bio manji a i brat kuruze i sić kuružnu je bilo zdravo teže. Ko je imo dola sad je i travu tribalo pokosit. Kad se odozgor osuši onda se vilama privrćala da se suši i s druge strane. Kad se dobro osuši pokupi se u vuntove, a posli se na kolima nosilo na salaš i sadilo u kamaru. Sa sinom su ranili krave zimi kad se nije moglo tirat na pašu.

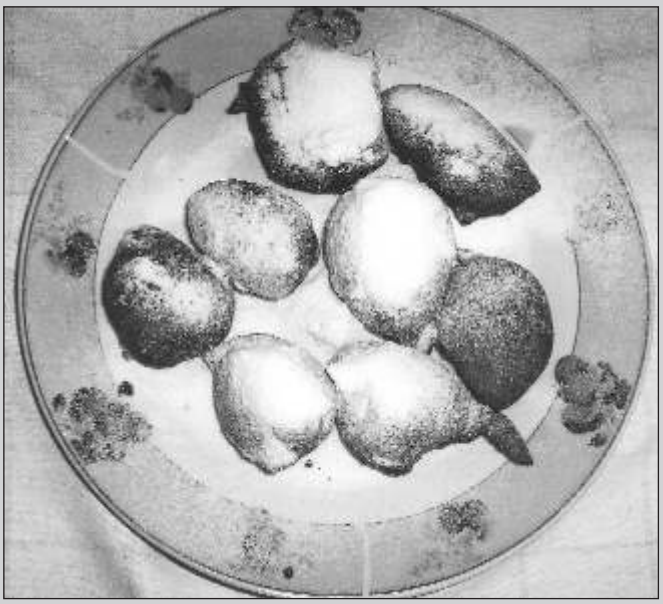
Bašča u proliće

Posla je bilo zdravo tušta, pa se dosta rano ustajalo, pa se sve na vrime poradilo. Nediljom kadgod niko ništa nije radio na njivi. A i subatom od Đurđeva do Miolja posli dvanajst sati se nije radilo na njivi, jel su kadgod naši preci uzeli zavit čerez leda da se subatom posli podne ne radi na njivi. Ako se našo kogod ko to moždar nije znavo, jel je zaboravio, pa se zadržo na njivi posli podne, kogod je očo da ga opomine da ne prikrši zavit. A ako baš ne mož drugačije da poradi poso, kazali su da će kogod u ponediljak doć da mu pomogne, a sad nek iđe kući. A po kući je bilo dosta posla. Žene su spremale i podmazivale sobe, mele avliju i pripravjale kojišta za nedilju, a muškarci su mrvili kuruza, čistili i kojišta pripravljali josagu da se manje radi nediljom. Kadgod su sva čeljad išli u crkvu na misu, osim male dice, stari i bolesni. Rasporede se, pa jedni iđu na malu misu, a drugi na veliku. To je bio dan odmora za čeljad i za životinje koji su radili teške poslove konji i volovi. Tako je Bog ostavio da se šest dana radi, a sedmi odmara što se spominje i u trećoj Božjoj zapovidi – Spomini se da svetkuješ dan Gospodnji. Kuvala se svečana užina i peklo se kolača. Posli podne su išli u goste jedni drugima. Dica su se veselo sigrala a za mlade su se pravila kola igranke po salašima, a i svatovi su se kadgod pravili nediljom, pa su mlađi i stariji išli gledat svatove, pa su tako svi veseli proveli nedilju.

Kad prođe sveti Antun, onda se pomalo počo kosit ječam. On se moro kosit malo zeleniji, jel kad zdravo sazrije vlaće se odvrćalo pa bi bila šteta da ode u propast. Risari su još prija pripravili alat što triba za ris: kosu, kosište, zaglavke, prlj, vondir, gladalicu, kalapač i babicu na kojoj su otkivali kosu, a za risaruše je tribala kuka, štranga za uža i grablje. S ječmom je teško bilo radit jel on ima oštru os, koja se zabadala u ruvo, pa bockala i grebala oznojenu kožu. Al to je bio početak risa, pa su se tu risari i risaruše malo utrli u poslu, i lakše su dočekali ris žita. Kadgod se sijalo osim žita: raž, ječam za josag i onaj pivski, zob i mu–varika to je bila rana za konje, a sad je zdravo naritko mož i vidit da kogod sije.

Juna zrija i prvo voće. Majuške pa germeške, trišnje, jagode, višnje, piske, a na kraj miseca petrovačke jabuke i rane zerdelije. To su sve Božiji darovi koji su stvoreni za nas. Al ji ne znamo cinit, čuvat i poštivat. Kad se počelo prskat s herbricidima bilo nam je drago što više nećemo morat kopat kuruze. Onda su počeli rušit salaše, vadit drveće, uništavat dolove, samo da bidne što više zemlje za oranje. Voće i grožđe se kadgod polivalo samo krečom i modrim kamenom. A kad se počelo polivat s kojikaki otrovni sredstvima povrće i voće, uništavamo one male crve u jabuki, al i sami sebe. Zagađivamo prirodu i uništavamo. Znamo da nam Bog oprašta uvik, ljudi jedni drugima po kadgod, al priroda ne oprašta nikad nikom. Zato ako radimo protiv zakona prirode, to posli plaćamo skupo s kamatama.

FANKI OD JOGURTA

Zna se da su fanki, jedno od najomiljeniji tista kod Bunjevaca. Pekli su se za prela, prid post. Nji nije ni malo jednostavno pripravit, a po plaši koja fanak triba da okruživa vidi se jel kuvarica zna svoj posо. Danas se brzo živi, ritko ko ima kada i za osnovne poslove a kamol za dizanje tista, grijanje kujne... Uostalom, ko i mož pojist vojsku fanaka, osim ako nemate konten komšiluk za vake „mobe". Zato smo rišili da vam ponudimo ovaj jednostavni recept - fanki su nije na disu, a opet malko drukčiji. Opravite ji, a ako ne možte pojist sve slobodno nas zovite u „mobu".

POTRIBNI SASTOJKI:

1 jogurt
2 cila jaja
13 kašika brašna
1 prašak za pecivo
malko soli
malko šećera

To zamutiti. Kidat kašikom za čorbu manje valjuške i peć u puno ulja el masti. Vruće posut s pra šećerom. Ovo je brz kolač ako vam dođu iznenada gosti, dok divanite kolač je gotov.

Nazdravlje!

M. H.

SVETI ANTUN PADOVANSKI

Svetog Antuna slavimo 13. juna, a to je dan njegove smrti. Sveti Antun nije svetac samo Padove, on je svetac cilog svita. Zaštitnik svakog od nas, brez razlike na boju kože i naciju. Bog je svetom Antunu davo dužnost da svit uputi u pravu istinu o Bogu i tako se staro za svakog da priko njega dobije traženu pomoć od Boga. Zato su mu se još za života obraćali i tražili pomoć od Boga po zagovoru sv. Antuna u svim nevoljama, bolestima, za izgubljene stvari, za sriću u josagu i ako se kogod udaljijo od Boga i sve druge potribe. Sveti Antun je od novaca i darova što je dobio, staro se da dade za krušac sirotinje. Sveti Antun je umro u 35 godini života 1231. godine 13. juna u petak prid veče u franjevačkom samostanu. Kad je već bio zdravo bolesan, tražio je da ga odnesu u Padovu da ne bidne na teret ovoj sirotoj braći. Možemo mislit kako je to putovanje bilo kad znamo da u to vrime nije bilo voza ni auta, a ni redovni putova. Svit je većinom išo pišice samo su kojikaki plemići i bogataši išli na konjima. Našo se jedan pobožan čovik koji njim je davo kola i dva volčića, pa su sv. Antuna polegli u kola na sino i tako krenili u Padovu. Na putu se zaustave kod jednog samostana da se malo odmore od teškog puta, a sv. Antuna je tu čeko vični odmor u Ancelli, nije živ stigo u Padovu. Fratar Tomo, koji je kadgod bio učitelj sv. Antuna, živio je u samostanu sv. Andrije kad je doživijo viđenje. Sv. Antun je ušo u sobu kad se Tomo baš molio i kaže mu: **Moj gospodine ja sad žurim u domovinu**, pa dodirne Tomin vrat di je ovaj već dugo imo čirove. Izliči ga pa izađe iz sobe. Otac Tomo pođe za njim al njega nigdi nije bilo. Otac Tomo nije znavo protumačit ovaj događaj, pa zapiše dan i sat viđenja što je bilo tačno vrime smrti sv. Antuna. On je već za godinu dana posli smrti bio proglašen svetim. Njemu na čast su po crkvama podignuti kipovi. Na jednoj ruki drži Isusa a u drugoj krušac, a isrid njega bili ljiljani, što je simbol njegovog čistog i svetog života.

Prid njegovi kipovima uvik ima virnika koji se mole i pale sviće. Sv. Antun i posli smrti daje velike milosti ozdravljenja, vraćanje izgubljeni stvari i slično. Njemu na čast su uvedene javne molitve: Pobožnost 13 utoraka, pa devetnica i druge molitve i litanije.

Sveti Antun je saranjen u Padovi, u crkvi Blažene divice Marije po njegovoj želji. Kod otvaranja groba posli tridesetak i više godina, jezik sv. Antuna je bio čitav i rumen.

Sveti Antun Padovanski

Ana Vojnić Kortmiš

KAKO SE KADGOD ŽIVILO

BOGATSTVO DOLOVA

Ni dolovi nisu svudan jednaki. Di je vodotok teko kroz zemlju brez greda i doljača tamo dolovi nisu toliko vijugali. Vijugavi ritovi su med gredavim zemljama bili izdašniji barskim rašćom, zato od veće hasne kojom su naknadili manju vridnost gredavi oranica

Gazde čije su zemlje udarale u do od njeg su imali najviše hasne od trske. Na ovo barsko rašće triba *upačit prstom* da se uoči koliku su hasnu davali gazdi zemlje.

Vridnost rašća dolova

Iz velike porodice trava trski ima 44 fele, od koji je u našim dolovima rasla obična el krovopokrivna trska (lat. Phragmites australis). Trska iz pupova stabla ispod zemlje istira nadzemno stablo, koje ispod vode naraste oko podrug, a nad vodom mož narast uvis čak do oko 5 meteri. Stabaljika trske je tvrda, drvenasta, iznutra prazna, nalik na tanku civ, kad se pripuši s boka lako puca, na pazuvu listova iznutra je začepljena, a listovi su joj široki 1,5 - 2 cm. Cvata perjasto sa grozdastim cvatovima, zvanim kunina.

Sestra ovoj našoj trski je i šećerna trska koju znamo samo po čuvenju, baš ko i druge fele trske.

Mlad izdanak trske s prolića friško istira do pune visine i još prija lita ga okiti kunina. Mlade, zelene i još neodrvljene stabaljike trske su slatkaste, voli je marva, al ga s njom nisu ranili, jel je zrila stabaljika trske od najveće hasne.

Koliko mlade izdanke trske voli marva u to su se osvidočili govedari kad su je čuvali pod dolom. Rad svake cigurnosti govedar je stojo na rubu mlake, isprid marve, zato da mu ni slučajno marvinče ne tisne u rit i počme ist slatkaste izdanke, čiju slast osti iz daljeg. To se katkad trevilo govedaru brez dobrog pulina i ako se samo malo zagledo, da ne kažem zablenduco, u let tica iznad trske el u štogod drugo, goveče je časkom zakoracilo u trsku. Onda je nastala patalija. Da marvu istira napolje govedar je moro zakoracit u trsku med bodljive prija posičene stabaljike i kroz nji zaobać marvu i istirat je. Usput su izgazili, izlomili, dosta mladi izdanaka i napravili veliku štetu. A kad je izašo napolje onda je vidio koliko se pijavica navaćalo na noge marvi, pa i na njegove noge, s koji ji je s mukom poskido da ne sisaje krv.

Hasna od trske

Med velikom hasnom trske najvažniji su, *nadvoje - natroje*:

• tušta lišća oslobođa kisik. Računa se da čeljadetu za život triba kisika koliko iz sebe pušte četri velika razgranata drveta;

• u ravni zaukane vitrove usporava i tako štiti ratarske usive;

• daje kvartilj velikom broju životinja;

• čuva obalu od odronjavanja.

• Trsku su hasnirali za tušta koječeg, al najviše za krovinu, kojom su najjeptinije i najbolje bili pokriveni krovovi većine prizemni

Veći čistac dola

nabijanica. Kad su naši stari dotabanali u ovu pustoš najgušće su se smistili nuz dolove, rad vode i trske. Š njom su najbrže pokrili krov nad glavom, najpre zemunice, posli putrije i naposlitku salaš sa zgradama. U svim nabijanicama tavanicu su napravili od trske, odozgor je umazali blatom, a na većim salašima čak i flasterovali cigljom.

• Salašari kojima je ledina udarala u mlaku, a taki je bilo fajin, nuz trsku i u malim čistacima bogatim ranom odranjivali su patke, koje su se većinom naile u vodi sočivice, sitni pužića, račića, ribljom mlađi, punoglavcima isl. Patke odranjene u dolu imale su čistije perje i čerez tog na većoj cini. Kako su skoro cio dan provodile u vodi, el plandovale nuz čistac, tu su bile cigurne od lisica a pačići i od kobaca. Jedina mana ovakog odranjivanja pataka je da je katkad diviji patak pogazio patku i posli su se iz taki jaja izlegli pačići s kojima je teže bilo izać na kraj, a perje njim je bilo išarano i zato manje vridno.

• Kadgod su salašari trskom ograđivali i pokrivali šupe za sermaj i naslame. Nuz košare i volarice naslonjene ketrence ogradili su trskom, umazali je blatom i jeptino dobili ograđenu odaju za piću, a katkad i za drugo koješta.

• S trskom su najpre prigrađivali ambetuše, ograđivali bašče za cviće i zelje da njim pilež po njima ne čeprka, pravili su kojekaki sitnež: svinjarsku bricu s kojom su sikli kruv, slaninu i sl. Na glasu je bila karaba, frula od trske. Gajdaš je često sviro na trščan pisak. U baščama su komadićom trske obilužili misto kućica zelja, bostana i sl. Iz čobanje su vodu pili kroz trščanu stabaljiku. Salaški tavan ispod krovine prigradili su trskom i tamo držali kojekaku ranu, a na tako prigrađenom svinjačkom tavanu držali su golubove itd.

Božji dar, trsku gazde su imali zabadavad, nisu se morali bakćat oko njezinog odranjivanja, već je samo pokosit i odnet iz dola.

Falinga trske

Zid stabaljike trske lako puca na bočni pritisak, to dobro znadu ljudi koji rade š njom, ostili su to kosci na zasičenoj koži po rukama, zato su kadgod kosci redom vezali trsku da svakom dotekne stezanje i zakljukavanje čekljuna u snopu. Ne kažu zabadavad da je košenje trske krvav poso, bilo da su je kosili kosirom el toljom.

Trska se lako zapali i kad je vatra na krovini buknila krov je časkom nesto. Vatra se najčešće zapalila od rđavo napravljenog el zbarlanog odžaka, od kojeg se zapalila tavanska greda, a od nje trska.

Kadgod su često izgorile kuće pokrivene trskom. Na prvi dan Božića 1943. godine pomago sam vuć vodu kod zapaljenog trščanog krova. Onda smo polivali obližnje zgrade i kamaru slame da se ne zapale. Srićom nije duvo vitar, pa nije bilo veće nevolje. Al nije uvik tako. Sićanje na jednu veliku vatru imamo u pismenima, kad je 1. 5. 1840. godine u velikoj vatri u Baji izgorila 2101 zgrada. Vatra se širila do 10 km dalekog Vaškuta, a čak i do Gare od Baje na 19 km. Ovu vatru je zdušno pomogo jak vitar.

Alojzije Stantić

Tekst priuzet iz „Subotičkih novina"

TRADICIJA NARODA, ČUVENI FAMILIJA, KROZ NAUKU O GRBOVIMA (II)

HERALDIKA PLEMENA BUNJEVAČKOG

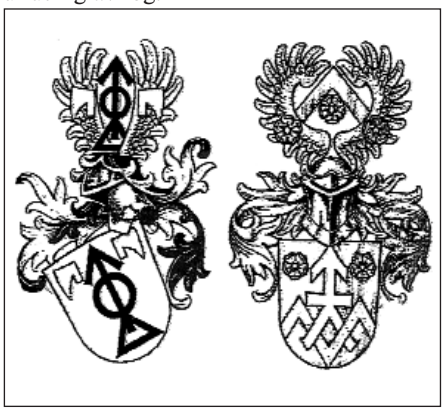
Autor: Mirko Stojnić

„Heraldika je nauka o jednoj plemenitoj tradiciji", kaže Michel Pastoureau. Definicija, moždar i nije najtačnija, al je cigurno da smo najmanje 80 godina bili lišeni saznanja o tradiciji, vridnoj poštivanja, a i ličnog ponosa što pripadamo plemenu sa „bunjevačkog trougla". Plemenu čiji su prici davali život za slobodu, za pravo na svoju vikovima staru viru i običaje, svoj jezik, sigurnost, za svoju i budućnost svojih potomaka

Danas, kad se budi interesovanje za izgubljenim podacima, poveljama, crtežima grbova brojni bunjevački porodica, neophodno je obnovit zaboravljena sićanja, i, moždar i ponovo naučit kako posmatrat i čitat, ne baš uvik profesionalno pridstavljene grbove. Diletantizam je najveći neprijatelj heraldike, jel lako, često dopadljivo, daje netačne i iskrivljene slike o plemenitoj tradiciji.

Položaj štita u grbu

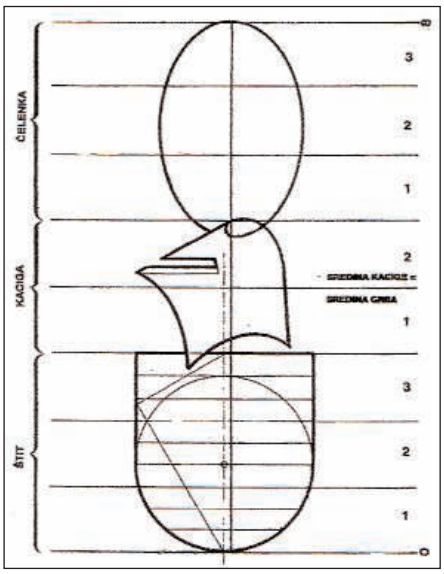
Blazon obično naglašava položaj štita **USPRAVAN, KOS, SLOŽEN.** Obično je štit uspravan. Kosi štit je karakterističan za rane grbove, jel oponaša relativan položaj štita i kacige kad su obišeni na zid. Složeni su mnogobrojni. Ako se u štitu javlja drugi, manji štit, mora oblikom pratit osnovni. Mož bit na bilo kojem dilu osnovnog, u centru, livo i desno gori – doli, po sridini, a mož bit i dva el više štitova unutri glavnog.

Štit u grbu

U kontekstu grbovne slike na štitu, ako je „en face", čeona, onda je i kaciga čeona, a i čelenka obavezno prati položaj lika. Profil el zakošena slika pomira i kacigu i čelenku, u skladu sa slikom.

Ilustracije objašnjavaje položaje štita, dilove grba i obavezne PROPORCIJE CILINE – ŠTIT, KACIGA, ČELENKA, U ODNOSIMA 3:2:3, DI JE 3+2=5, A ODNOS 5:3 JE ZLATNI PRISIK, KO I ukupno 3+2+3, ŠTO JE 8. A 8..5, TAKOĐE JE ZLATNI PRISIK.

Obavezni elementi i proporcije

Dosadašnji tekstovi i ilustracije, uglavnom pokrivaje osnovna pravila koja omogućavaje ispravno čitanje postojeći grbova, al i uočavanje **POGRIŠNI** prezentacija. A griške su mnogobrojne. Za nike nije ni potribno poznavat tačne skoro uvik latinske tekstove opisa grbova u darovnicama (za nas su skoro isključivo važne darovnice iz vrimena Carice i Kraljice Marije Terezije i njezine carske kancelarije, koja, na žalost, takođe mož dat pogrišne tekstove!) U svakom slučaju, nadajmo se da će kasnije generacije nuz veće mogućnosti krećanja moć uočit i ispravit griške, ko one koje se javljaje u grbu porodice PIJUKOVIĆ, a s drastičnim razlikama izmed teksta darovnice i nikoliko prikaza grba u raznim publikacijama.

Kod nas je grb, nuz opis, brez crteža,

Dvi različite varijante istog grba

objavio 1941. u VOJVODINI I i II, Antuna Grofa Duišina (kojeg u tekstu nazivaje Konte, ko da je to ime, Konte Duišin).

Heraldičko slavno ime Zibmaher (Siebmacher) u knjigi mađžarski grbova, Marton Sluha (Szluha Marton), Bela Kempelen (Kempelen Bela) nuz pogrišne opise daju još pogrišnije crteže...

Neverovatno je da jedan Zibmaher (heraldičar „par excellence" iz 19 vika), dozvoljava sebi da postavlja kacigu, pogrišnu, a ne spominje je u opisu, vojniku meće u desnicu turski handžar umisto sablje krivošije, daje šubaru umisto oficirske šapke tog vremena itd. Take griške nikom ne služe na čast!

A kad, po abecedi, na Pijukoviće dođe red, biće dat crtež koji tačno odgovara blazonu povelje...

U originalu Povelje o dodili grba iz 1741. godine na latinskom jeziku (ispod svakog pasusa privod) stoji:

Scutum militare erectum, caerulei coloris, in quo, super Pratem viride, cernitur Leo aureus, lingua exerta, et cau??? super tergum proiecta, Caestum, sive Clavam militarem auream gestans.

Uspravno vojni štit, plave boje, u kojem se, na zelenom polju vidi zlatan lav, ispleženog jezika (heraldički se podrazumiva crven, pa nije pomenut) repom zabačenim na leđa, priteći maše (priti) u ruki nošenim zlatnim, gvožđom i olovom okovanim remenom el ratnom batinom (buzdovan). Kako se desna ruka, ode šapa, podrazimeva, ne spominje se koja.

Consutum caput Scutarium rubeum, hinc Stella, inde crescente Luna, argenteis ornatum.

Višto izvedeni, u crvenoj glavi, najvažnijom polju štita (skovani), ode (misli se na heraldički desno), zvizda, a tamo (livo) mladi Misec, obadva simbola ukrašena srebrom.

Scuto incumbit galea Tornearia, coronata, clathrataqua Nobilibus dari consueta.

Na štit se oslanja turnirska kaciga, krunisana, rešetkasta, kaka se plemstvu dodiljiva (indirektno ukaziva koliko carica, Marija Terezija cini zasluge Ivana Piukovića, jel ga tretira ko plemića višeg ranga od ritera).

Cuius Apex Vir militaris, Amictu, et Mitra rubeis, fibulis, aut Nodis argenteis, Syndone (??) auream tenens Frame???.

U pripisu nedostaje glagol koji bi se odnosio na „Cuius Apex itd." pa je logičan zaključak da se iznad vrva (krune) nalazi vojnik obučen u crveno, i crvene kape (Mitra), zlatni kopči (šujtaša) i opasača, borbeno (priteći) kratkim germanskim kopljom (Framea!!!) - Ne spomnje se nikaka sablja ...

Laciniae a dextris aurea et caerulea, a sinistris vero, argentae et rubrae.

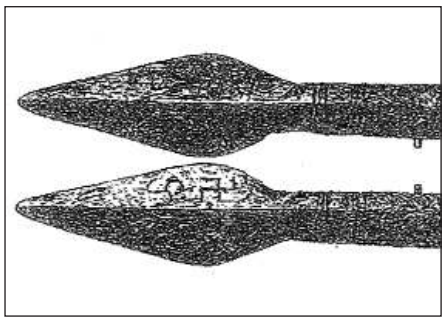
Lacija desno, plave i zlatne, livo crvene i srebrne.

Zanimljivo je, mada malo nerazumljivo, zašto crtež grba ne prati doslovno sadržaj opisa. Na većini crteža oficir na čelenki drži štogod slično handžaru.

Handžar prvo nije bio u opremi austrijske (nit koje druge evropske vojske), drugo handžar ne mož da se metne u kaniju sablje, samo za pojas, što takođe nije u skladu s opremom vojske. Sablja krivošija, kako je naš narod zove je sasvim prigodna za uniformu, kaniju, i na kraju i za borbu.

Ni sama uniforma ne odgovara realnoj uniformi ti vrimena. Od „šubare", pa ododre, pojasa itd.

Međutim vrv je FRAMEA, iz teksta Povelje.

Framea

(lat. u staronemačkom BRAME, bodlja, od bosti, otaleg BREMSE, obad i BROMBEERE, kupina)

Tacit opisiva nacionalno oružje stari Nemaca ko koplje s kratkim, metalnim vrvom

(**Primedba:** Tekst i slika su iz 19. vika, te je kukasti krst samo blagoslov STARI INDIJACA, čiji je to znak)

Rič-dvi o heraldičkoj stilizaciji

U raznim knjigama, člancima, ustavima država (!) pominje se „heraldička stilizacija" elemenata grbova. Posmatrajući

Razne pridstave, pa i karikature, recimo orlova el lavova ne spadaje nikako u stilizacije, prija u nevišto likovno oblikovanje životinja.

Dosta je pogledat nikoliko nimački orlova iz razni perioda da se odbace svi komentari o postojanju nike „stilizacije" – (vidi ilustraciju).

Ustvari, stilizacija je pojednostavljenje poznati oblika, al, u nikoj cilini, ko što je recimo heraldika, uvik bi tribalo da je pripoznatljiva i UJEDNAČENA.

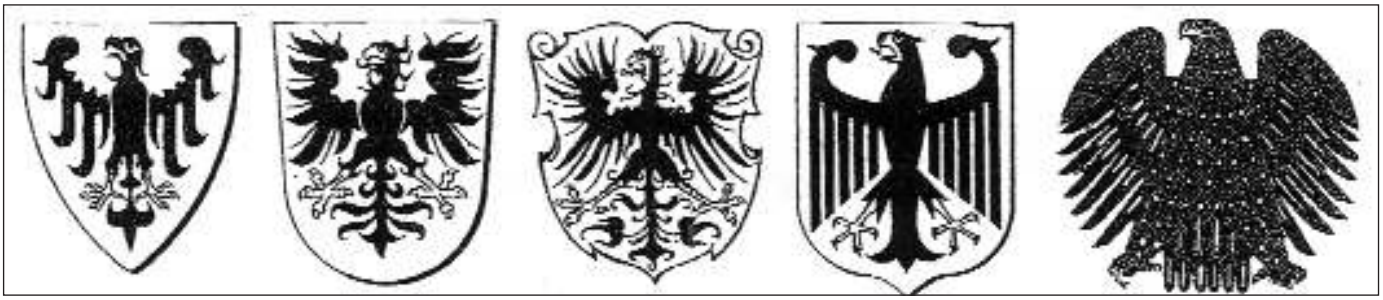

Hokusai – ždralovi 1832.

To se jasno vidi u japanskim crtežima (grafikama) Hokusaia (ždralovi – u prilogu), Hiroshogea, Utamaroa i drugih – čega u heraldiki nema.

Postoje dogovoreni, kanonizirani oblici pridstava, ko recimo Petrasanktin način prikazivanja boja rasterima, način prikazivanja oblaka (Bosanski grb – u prilogu) oblicima kruna ko slikovito označavanje plemićkog ranga, Tudorske ruže, lacinije kaciga ... A, uslovno ričeno, DOGOVORENI, pojedinačni oblici nisu opšta stilizacija. Isto ko ni SLOVA, koja ne liče ni na kaki izdivanjeni zvuk, a pripoznatljiva su u bezbroj varijanti, iako se asniraje u različitim jezicima.

Način oblikovanja najčešćih grbovni

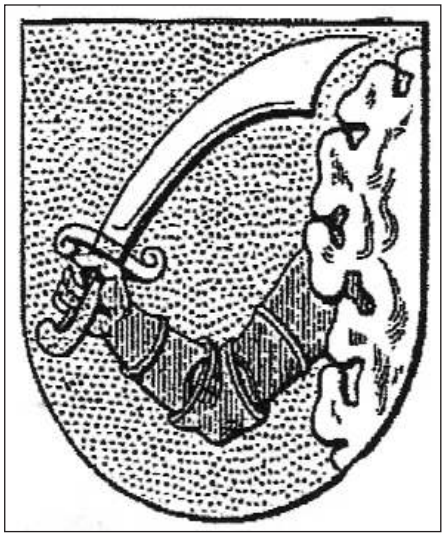

Nemački orlovi iz razni perioda, gotski, renesansni, barokni, grb danas, orao u Bundestagu

iz ugla teorije umitnosti i definicije stilizacije, teško se mogu privatiti taki stavovi.

slika, orla i lava, poslidica su NEPOZNAVANJA samog objekta crtanja, nedostat-

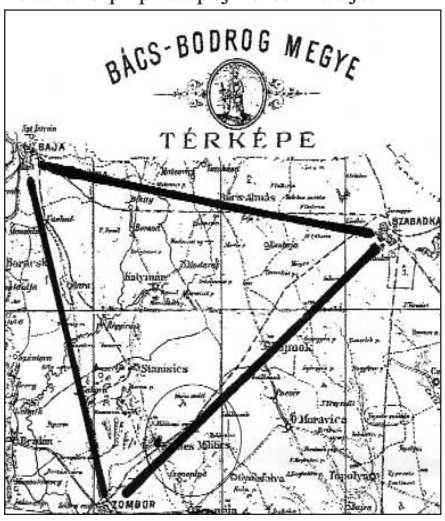
ka BLISKOSTI s tim živim bićima. Orao je uvik daleko, visoko, a lav, u to vrime, poznat samo iz priča putopisaca kroz ono malo poznatu sridnjevikovnu Afriku. Anatomija, proporcija i sl. u tim uslovima nije

Heraldički oblak

mogla bit osnova za oblikovanje, pa samim tim nije dat nikaki uslov za prihvatljivu stilizaciju.

Bizon iz pećine Altamira, rađen rukom našeg davnog pritka nije izgubio ni jednu karakteristiku ni anatomije ni POKRETA i svakako pripada pojmu stilizacije.

„Bunjevački trougao"

Prija neg što bismo prišli na prikaz postojeći grbova, najvirovatnije u više razni načina prikazivanja, zavisno od talenta minijatora (slikara grbova kako su bili nazivani u sridnjem viku, pa što ne bismo mi usvojili taj izraz za specifičnu oblast heraldike i danas?) moramo naglasit da grbovi u „Bunjevačkom trouglu" (v. sliku sa najvažnijim naseljenim mistima di su živili Bunjevci) pripadaje, takozvanoj, SRIDNJE EVROPSKOJ TRADICIJI, za razliku od severne i nemačke tradicije, el engleske i škotske.

(nastavlja se)

SUBOTIČANIN SRĐAN TONKOVIĆ (20) ZBOG FODBALA OČO U MADŽARSKU U KAPOŠVAR

U PRVOJ LIGI

Srđan Tonković, lip, visok momak trči za fodbalom od svoje sedme godine. Njegov sportski put izgleda po njegovim ričima vako. **Lopto sam se puni 9 godina u „Spartaku", godinu dana u F.K. „Paliću", a isto godinu dana u Senti. Tio sam i želio ići digod da se fodbalujem u prvoj ligi.**

Srđan Tonković (desno) na jednoj od utakmica

Snašo se u Kapošvaru

To mi se ostvarilo. Već po godine sam u Kapošvaru u Madžarskoj. Gradiću nedaleko od Balatona, a od Subotice puni 250 kilometeri daleko. Jezik mi nije problem, nastavlja Srđan. **Znam maždarski divanit, to je eto u redu, al imam druga iz kluba s kojim dilim dvosoban stan a on je Brazilac, zove se Leonardo De Silva. Ja njega učim madžarski a on mene portugalski, kroz smij pripovida Srđan, i dodaje, teško se sporazumivamo.** Sagovornik nastavlja, **u Madžarskoj su bolji uslovi. Kapošvar je gradić sa oko 80.000 ljudi. Svi žive opušteno, sve je lipo, mirno. Puno su bolji uslovi za sport. U njega se više ulaže nego kod nas.** Divanila sam š njim oko Uskrsa onda je došo kući na kraći odmor, naravno svi su se radovali.

S sestrom Sanjom

Poruka: bavite se sportom

Srđan dalje kaže dobijam platu, premiju, užnu u menzi i već pomenuti stan. Ugovor sam potpiso na tri godine, igram u odbrani. Svaki dan imam jedan el dva treninga. Ima puno odricanja al' priporučujem mladima nek se bave sportom to je zdravo a ispunjava vrime.

Marija Horvat

PRIDSTAVLJAMO VAM ŽENSKI FUDBLASKI KLUB SPARTAK

Ženski fudbalski klub Spartak okuplja sve veći broj mladi cura

NAJBOLJE U LIGI

Kada čujemo rič „fudbal" uglavnom pomišljamo na muški, međutim, tema ovomisečnog sportskog kutka biće upravo ženski fudbal i to Ženski fudbalski klub Spartak koji je, inače, ako niste znali drugi u Srbiji (oma iza Zemuna) po starosti. Osnovan je daleke 1970. godine, kad su se takmičile u Prvoj saveznoj ligi.

Trener ŽFK Spartak i sekretar gradskog fudbalsakog saveza u opštinskoj ligi Jovo Đuran kazo je:

Klub je godinama trajao – funkcionisao, pa je jedno vreme rad kluba bio „zamrznut" od 1997. do 2002. kada je ponovo počeo sa radom na inicijativu gospođe Irene Der, koja je već deset godina u fudbalu. Prvo u Čantaviru gde je i njen otac Mihalj Mesaroš bio poznati sportista a potom i sportski radnik. Povodom dugogodišnjeg i uspešnog rada nedavno je i dobila priznanje za dugogodišnji doprinos razvoju i unapređenju ženskog fudbala na teritoriji Područnog fubalskog saveza Subotica.

Kako bi bolje upoznali rad ovog kluba i naravno čuli za njegove uspihe, podivanili smo upravo sa Irenom Der, sekretarom FK Spartak i vodećom osobom u ženskom fudbalu što se Vojvodine tiče.

Tokom protekli godina klub je dobio nikoliko priznanja:

FK Spartak se takmiči u II Vojvođanskoj ligi, grupa sever i mogu vam reći da postiže lepe rezultate. Prvo mesto 2004 na subotičkom turniru, 2003 takođe prvo mesto na međunarodnom turniru u Mađarskoj u Dunaujvarošu, Iste godine Monika Tot je dobila pehar kao najbolja igračica, iz Opštinskog fubalskog saveza dobili smo pohvalu za rad ženskog fubala, zatim, dva puta smo osvojili Vojvođanski kup i dobili smo zahvalnicu od Opštine, mlađi pioniri generacija 1994. koji su osvojili prvo mesto 2006, prvo mesto u Bajmoku 2006 i 2007. na međunarodni turnir u malom fubalu, Pobednici kupa 2007 godine u Vojvodini, Prve na teritoriji Vojvodine 2008. Naše fudbalerke su takođe nedavno u Gradskoj kući dobile plakete za postignuti uspeh u ovoj godini.

Kako bi se ženski fudbal još više unapridio u Srbiji privaćen je program FIFE i izrađen je program za afirmaciju ovog sporta.

Uspesima FK Spartak trebamo zahvaliti treneru Jovanu Đuran. Jer evo, uspeli smo da dva puta zaredom osvojimo Kup i da budemo prvi na tabeli. To nam je i cilj, ali tu se javlja problem. Da bi ušli u viši rang potrebna su nam i dodatna finansijska sredstva, a to nam je za sada problem jer i dosada smo bili „umetnici" jer smo sa malo para postigli ove rezultate. Kada idemo na put devojke donose sendviče i sokove jer nemamo para ni za to. Uspeli smo od nekoliko sponzora da dobijemo opremu i dobli smo od pokrajinskog sekretara Modesta Dulića neku pomoć za putovanje, kao i manju pomoć od Opštine i gospodina Romića.

Kako saznajemo trener Đuran je i jedan od selektora vaše reprezentacije:

Da to je tačno. Njegov kvalitetan rad se daleko priznaje. Iz tog razloga odlučili smo da ženski fudbal unpredimo. da širimo pozitivnu energiju. U klubu imamo dečicu od 5 do 13 godina, a takmičarke su maksimlano do 25. Imali bi više zainteresovanih kada bi imali bolje uslove. Ipak, stvorio se jedan problem. Počeli smo po školama da razgovaramo sa profesorima da nam pošalju devojčice u klub. Međutim, neki su im zabranili da dolaze na treninge, jer i u školama imaju timove. Ipak, maksimalno se posvećujemo devojkama koje redovno treniraju. Gledamo da i posle završetka prvenstva nastavimo sa treninzima makar jednom nedeljno. Jer kod žena je malo drugačije, kada prestanu sa treninzima mišići jednostavno oslabe i teško je ponovo početi.

Ovaj klub uspišno funkcioniše zahvaljujući dobrom rukovodstvu, pridsidniku **Iliji Vukanović**, sekretaru **Ireni Der** i treneru **Jovanu Đuran.**

Boje Spartaka brane: **Biljana Ćosić, Gabrijela Tot, Sanja Tumbas Loketić, Livija Tot, Milena Stojković, Edit Molczer, Viktorija Časar, Danijela Kozić, Tanja Mlinarević, Monika Tot, Sanja Ledenski, Dajana Boda, Ivana Dragin, Tamara Vukajlović, Marija Stantić, Dijana Peić, Jasmina Gunić, Antonija Vakula, Kiti Hever, Sanja Ivošević, Suzana Vranić, Timea Cirok.**

Livia Tričko Stantić

NAČIN RAZMIŠLJANJA UTIČE NA EMOCIJE

Piše: Desa Kujundžić

OSEĆANJE LJUBAVI PREMA BLIŽNJEM

Čovek mora da nauči dve velike istine koje važe u svetu realnosti: ljudi se ne moraju međusobno voleti, a to što se ne vole nije ničija krivica, jednostavno, to je prirodno stanje stvari. To međutim ne znači da treba činiti zlo onome ko nam je nesimpatičan ili očekivati da nas svi ljudi vole ...

Svaka društvena zajednica mora biti zasnovana na nekim emotivnim vezama koje će povezivati njene članove. To omogućuje postojanje porodice, braka, naroda, u krajnjoj liniji čovečanstva. Kroz istoriju možemo videti kako su se rapadale države i narodi (što se nažalost desilo i nama) kada su sile antipatije i mržnje nadvladale. Baš zbog toga svako društvo i kultura neguju i proklamuju ljubav prema bližnjem kao jednu od osnovnih ljudskih vrednosti.

Važnost ljubavi prema bližnjem pominje se i u Bibliji, Starom zavetu i mitovima, a imperativi kao što su „Ne čini drugome ono što ne želiš da on tebi čini" i „Voli bližnjega svoga kao samog sebe" podsećaju nas da potisnemo svoju sebičnost i samoživost i živimo u miru i ljubavi sa drugima.

Međutim, savremeno društvo je daleko od raja u kome vlada apsolutna sloga, pravda i ljubav. To ne znači da tome ne treba težiti, ali činjenica je da stvarni život podrazumeva postojanje i ljubav, ali i antipatije. Jednostavno, ne mogu se svi ljudi voleti, niti nas moraju svi voleti, i velika je greška ako čovek to ne shvati na vreme. To ne znači da treba činiti zlo onome koji nam je nesimpatičan ili terati ljude da nas vole po svaku cenu.

Doduše, život počinje tako što dete odrasta okruženo bezuslovnom ljubavlju ljudi oko sebe. Boraveći u takvom okruženju gde ga svi vole, dete dolazi do zaključka da je svet mesto gde se svi vole i gde će i njega svi uvek voleti. Međutim, izlaskom iz porodice i ulaskom u „svet neznanaca", u vrtić, školu i društvo, i u kontaktu sa drugim ljudima dete vrlo brzo shvati da postoje osobe koje ga više privlače a i one prema kojima je ravnodušan, ili čak oseća da ga odbijaju. Šta više, ono može nekoga potpuno ignorisati kao što i on sam može biti od nekih potpuno odbačen i neprihvaćen. Izrazito odbacivanje u ovom periodu od drugih, pogotovo ako je od većeg broja dece ili odraslih, predstavlja jednu od najvećih trauma za dete.

Ipak, bez obzira na sve ove početne teškoće u prilagođavanju spoljašnjem svetu većina dece brzo shvata da postoje osobe koje ih bez nekog naročitog razloga ne vole, ali isto tako i ono njih, opet bez nekog naročitog razloga, ne voli. To je inače period kada dete mora da nauči dve velike istine koje važe u svetu odraslih; da ljudi ne moraju međusobno da se vole i da to nije ničija krivica, jednostavno, to je prirodno stanje stvari i objektivna stvarnost.

Međutim, ako čovek to ne shvati, onda će njegovo infantilno verovanje „Svi se moraju voleti" stalno upravljati njegovim mišljenjem, osećanjima i ponašanjem. Takvo verovanje teraće osobu da razvija takva ponašanja kojima bi pridobila simpatije, naklonost i ljubav drugih. Jedno od najčešćih ponašanja koje srećemo u životu ljudi koji veruju da svi treba da ih vole je – ugađanje drugima. Ovakve osobe stalno pomažu i dodvoravaju se svima „uvek su pri ruci", dobri i korisni, a sve u želji da ih zbog toga svi vole. Međutim, pošto najčešće bivaju razočarani jer za uzvrat za svoju dobrotu i ugađanja ne dobijaju uvek ono što očekuju, oni pojačavaju svoje aktivnosti ugađajući sve više i više upadajući tako u neurotični krug očekivanja i razočaranja.

Ima i onih koji nastoje da pridobiju ljubav i naklonost drugih preteranim laskanjem, otvorenim divljenjem, isticanjem i impresioniranjem drugih nekom svojom veštinom ili sposobnošću, napadnim oblačenjem i sl.

Međutim, stvarnost je potpuno drugačija. Mi živimo sa različitim ljudima i sasvim je normalno da se razlikujemo međusobno po svojim sklonostima, osobinama i interesovanjima te da nam se neko ili nešto može manje ili više dopadati. Saradnja i korektnost u međuljudskim odnosima je neophodna, i to treba negovati, ali ne moraju svi da nas vole, niti mi moramo sve da volimo, i što je najvažnije, za to niko nije kriv - jednostavno, to je prirodan poredak stvari. Međutim, to nas ne sprečava da lepo živimo zajedno uvažavajući sve te različitosti prirodno date.

Piše: dr Andrija Peić Tukuljac

PRIPREMA SKLADIŠTA ZA NOVO ŽITO

Jesenas su zasijane strnjine znatno ispod plana. Zbog tog triba prilikom žetve i skladištenja žitarica učiniti sve da se sačuva svako zrno i obezbide potribne količine žitarica za ljudsku i stočnu ranu.

Ove godine triba očekivat malo raniju žetvu, već u prvoj polovini juna te triba izvršit sve pripreme, opreme i skladišta kako bi se sačuvale sve količine žitarica za dobru i zdravu ranu.

Žetvu triba počet kad je vlažnost zrna oko 18% jel tako osušeno zrno ima dobar tehnološki kvalitet. Kombajne u toku žetve podesit da što manje dođe do rastura. Kosu triba podesit da se nož kreće do sridine narednog palca. Time se obezbiđiva ravnomiran rez. Brzinu motovila uskladit s brzinom kombajna kako ne bi došlo do lomljenja klasova i rastura. Bubanj i podbubanj podesit prema suvoći zrna da ne bi došlo do loma, a ventilator podesit da se zrno ne zagadi s plivom i drugim nečistoćama. Ovakom pripremom kombajna stvoreni su priduslovi da žito, čisto i zdravo stigne u skladište.

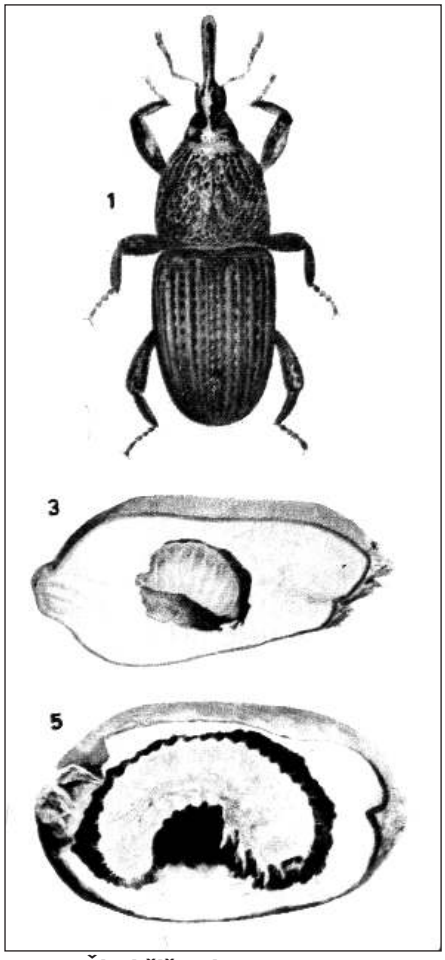
U skladištu žitarice se sustrivaje sa problemima štetočina i gljivični oboljenja. Da bi se uspišno branili od štetočina moramo ji upoznat.

Kombajniranje žita

Skladišne štetočine - žitni žižak

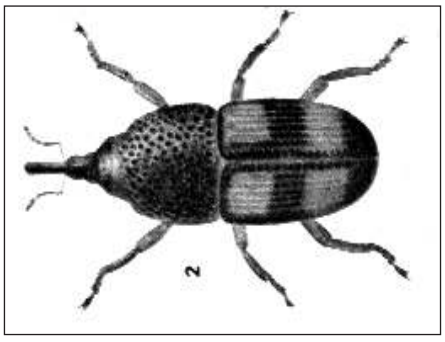
Žitni žižak se razvija u zrnu žitarica. Tokom života larva uništi oko 70% sadržaja zrna. Cilokupni razvoj larve odvija se u zrnu i obično jedna larva okonča razvoj u jednom zrnu. Zavisno od temperature traje i razvoj larve. Pri temperaturi od 30°C larva se razvija za 30 dana a na 20°C potribno je priko 50 dana. Dok na temperaturi od 12°C razvoj traje oko 200 dana. Prema tom zavisno od temperature javlja se i određeni broj generacija žiška u skladištu. U zagrijanom skladištu i žitu razvije se 6 do 8 generacija a u nezagrijanom 2 do 3 generacije. Žitni žižak je otporan na gladovanje. Na temperaturi od 13°C živi 65 dana brez rane, a na 5° do 6°C čak 166 dana. Očito da žitni žižak ima izraženu sposobnost da priživi i u praznim skladištima. Izdržava i niske temperature te pri temperaturi od -7°C ispod koje se ritko kreće u skladištu žižak ugiba nakon četri nedilje. Svojom aktivnošću povećava vlagu u zrnu usled čega dolazi do napada gljivica i plišnja što dovodi do potpunog propadanja zrna. Čim se primeti jedan odrasto insekt moraju se priduzimat mire jer se brzo razmnožava. Od jednog para žižka u optimalnim uslovima razvija se više stotina iljada primeraka. U slučaju jake zaraze i povišene vlažnosti ovaj insekt mož izazvat alergije disajni organa i oboljenja očivi. Smatra se da ukoliko u jednom kg zrna ima jedan do šest žižaka to je slab napad, šest do deset žižaka sridnji napad i više od deset jak napad. Moraje se priduzimat mire suzbijanja skladišnim insekticidima.

Žitni žižak i larve u zrnu

Pirinčani žižak

Ko i žitni žižak raširen je u svim skladišnim objektima u našoj zemlji. Izazi-

Pirinčani žižak

va slične oblike štete ko i žitni žižak i zbog brzog razmnožavanja štete mogu bit velike. U našim uslovima ima tri do četri generacije godišnje i u slučaju nedostatka rane pri temperaturi od 26°C ugiba za dva do četri dana.

Brašnari

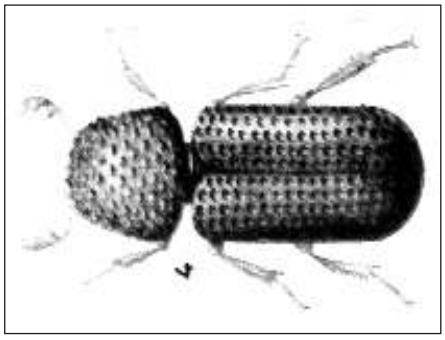
Napadaju sve vrste žitarica, gra, grašak, suvo voće i drugo. Oštećivaje zdrava zrna žitarica samo ako sadrže 12,2% vlage prvo poidu klicu a nakon tog čitavo zrno. U toku života ne pojidu velike količine rane al zagađivaje ranu izmetom el različitim stadijumima razvoja počev od jajeta do stadijuma insekta koji samliven brašnu daju crvenkastu boju, oštar miris i slab kvalitet. Napadnuti cincokrt podložan je oksidaciji što dovodi do uvećanja masni kiselina. Uzrokuju kvarenje rane i dovode do pojave plišnja.

Žitni moljac

Takođe je jedan od najopasniji štetočina na usklađenim žitaricama, pogotovu ukoliko se žitarice ne suše nego se direktno s polja unose u skladište što je slučaj kod većine poljoprivredni proizvođača. Ženka moljca polaže oko 150 jaja u blizini zrna, izlegla gusenica ulazi u zrno, ide ga, zatim prilazi na drugo. Ima dvi do četri generacije godišnje. Žitarice u rasutom stanju napada samo gornji sloj do 30 cm. Napadnuta zrna su oštećena i onečišćena izmetom gusenica, a u njima se nalaze razni razvojni stadijumi gusenica, pa take žitarice imadu manju ranidbenu vridnost el su čak neupotribljive za izranu.

Žitni kukuljičar

Široko je rasprostranjen a u našu zemlju je više puti uvezen s pšenicom. Zad-

Žitni kukuljičar

nji godina ova štetočina se nalazi u sve većem broju. Ženka polaže 300 do 500 jaja u brazdice zrna el na oštećena mista. Larve se ispile nakon desetak dana i ubušivaje se u oštećeno zrno. Žitni kukuljičar zahtiva visoku temperaturu i u

Skladište za žitarice

prirodnim uslovima uskladištenja razvija dvi generacije godišnje. Napada pšenicu, ječam, kuruz, pirinč i drugo zrnevlje a najbolje se razvija na pšenici. U jednom zrnu se mož naći nikoliko insekata koji potpuno izidu svu unutrašnjost simena. Napada i suve proizvode a oštećiva i zrno sa 9% vlage.

Pošto znamo koje su skladišne štetočine neophodno je priduzet mire u skladištima da ne bi došlo do oštećenja žitarica.

Priprema skladišnog prostora podrazumiva uklanjanje žita iz prithodne vegetacije i pribacivanje u drugi prostor el mlinove, jel žito iz raniji sezona pridstavlja potencijalni izvor zaraze, nakon tog pristupa se detaljnom čišćenju skladišta. Čiste se podovi, zidovi, plafoni, prozori jel štetočine ostaju u pukotinama. Nakon čišćenja skladišta pristupa se dezinfekciji. Za dezinfekciju skladišta koristi se Actellik - 50 insekticid i akaricid sa kontaktnim, digestivnim i respiratornim dilovanjem. Koristi se oko 1,5 ml na m^2 skladišnog prostora. Ne smi se primenjivat na brašnastoj robi i uljaricama. Unošenje robe u tretirana skladišta je dva dana nakon primene.

Nuvan – Dihin je insekticid sa kontaktnim, digestivnim i respiratornim dilovanjom. Primenjiva se oko 20 ml u litri vode na 100 m^2. Ne smi se primenjivat na temperaturi ispod 15°C. Dva dana nakon tretmana i nakon provitravanja unose se žitarice u skladište.

Malation nesistemični insekticid i akaricid sa kontaktnim, digestivnim i respiratornim dilovanjom. Koristi se 3% tj. 150 do 300 ml u 5 do 10 litara tečnosti na 100 m^2. Unošenje robe u tretirana skladišta je dva dana posli primene a tretirana zrnasta roba se prije korišćenja za izranu mora dobro oprat. Sa istom dozom se vrši i dezinfekcija skladišta sa etiolom – tečnim. Prilikom primene navedeni preparata obavezno je korišćenje zaštitne opreme.

Ukoliko se u skladište unesu žitarice sa više od 14% vlage dolazi do napada gljivica iz rodova fusarijum, penicilijum i drugi koje izazivaje plišanj i trulež uskladišteni proizvoda. Žitarice se smidu uskladištit samo ukoliko imadu ispod 14% vlage.

U jesen glodari napuštaju njive prilaze u skladišta di se rane uskladištenim žitaricama. Pored tog što nagrizaje zrna zagađivaje ji izmetom što njim umanjiva ranljivu vridnost. Glodare je najbolje uništavat raznim klopkama a ukoliko je intezitet napada jači asnirat razne mamke koji se postavljaje dalje od žitarica da ne bi došlo do zagađenja rane.

Bar jedared misečno uskladištene žitarice potribno je prikontrolisat na prisustvo štetočina i vlage, te po potribi priduzimat zaštitne mire.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: ***velemajstor Nikola Sedlak***

PRVACI EVROPE TIVIAKOV SERGEI I LAHNO KATERINA

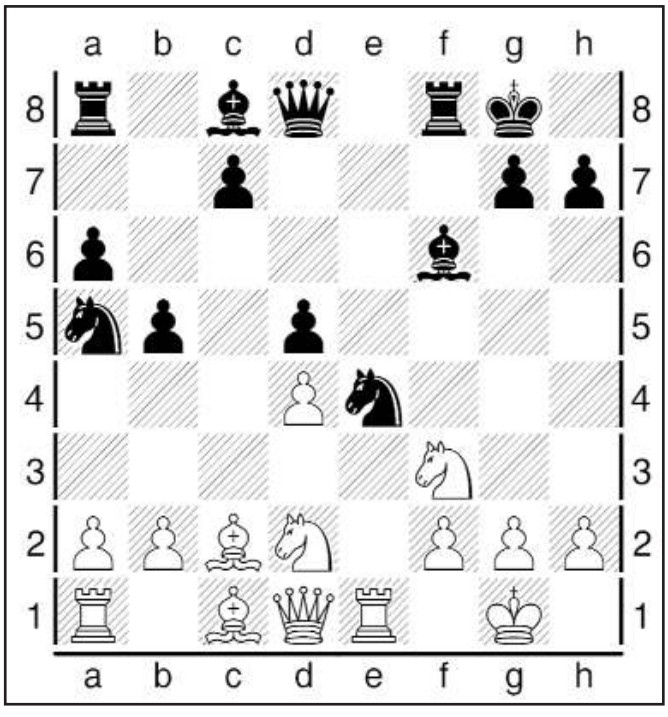
U Plovdivu (Bugarska) od 20. aprila do 4. maja 2008.godine odigran je pojedinačni šahovski šampionat Evrope,u muškoj i ženskoj konkurenciji. Turnir je bio otvorenog karaktera i okupio se velik broj šahista. U muškoj konkurenciji nastupilo je 337 igrača iz skoro svi evropski zemalja, koji su se borili za titulu najboljeg u Evropi, za prolazak na Svitski kup, ali i za pozamašan nagradni fond. Blizina Bugarske učinila je da je i 14 naši, med njima skoro i svi najbolji, uzelo učešće na ovom atraktivnom takmičenju. Igralo se jedanajst kola po švajcarskom sistemu i sa titulom prvaka okitio se holanđanin ruskog porikla Tiviakov Sergei sa 8,5 poena, i nagradom od 15.000 evra, srebrom Movsessian Sergei Rus iz Slovačke sa 8 poena i nagradom od 10.000 evra i bronzom Volkov Sergei iz Rusije sa 8 poena i nagradom od 8.000 evra. U oni dvadeset tri srićnika koji su se kvalifikovala na Svitski kup ovog puta nismo imali ni jednog našeg. Najbliži tom cilju bio je iskusni velemajstor Damljanović Branko, kojem se u poslidnjem kolu ukazala šansa sa pobidom protiv Ukrajinca Efimenka, al je tu partiju izgubio i sa 6,5 poena zauzo 65. misto. Dobru igru i rezultat je ostvario šampion Srbije i naš igrač sa najvišim rejtingom Ivanišević Ivan, koji je osvojio 7 poena i zauzo 50. misto. Vrlo cigurno sigrali su Perunović Miloš i Šolak Dragan, koji su sa 6,5 poena zauzeli 69. odnosno 80. misto. Najveće razočarenje je rezultat Markuš Roberta sa 5 poena od 11 partija, koji je u dva prithodna prvenstva uspio da se plasira na Svitski kup. Od ostali naši reprezentativaca, Miladinović Igor je osvojio 6 poena ko i Kovačević Aleksandar, što njim je donelo plasman na 102. i 107. misto. Vicešampion Srbije Vučković Bojan je sa 5,5 poena iz 11 partija osvojio 152. misto. Uslovi za igru u velikom i luksuznom hotelu Novotel u Plovdivu, bili su na nivou događaja ko i medijska pokrivenost. Šta kasti za naše, sem da je turnir bio težak i da je u pojedinim momentima nedostajalo i sriće, da bi se ostvario plasman u samom vrvu. U ženskoj konkurenciji učestvovalo je 159 igračica,od tog naši svega četri, što je i niki indikator o trenutno nezadovoljavajućem stanju donedavno našeg trofejnog šaha. Titulu prvaka Evrope osvojila je mlada Ukrajinska šahistkinja Lahno Katerina sa 8,5 poena, što joj je donelo i 6.000 evra. Srebrnu medalju i 5.000 evra osvojila je Cmilyte Viktorija iz Litvanije sa 8 poena. Bronzanu medalju i 4.000 evra osvojila je još jedna Ukrajinka Ushenina Ana sa 8 poena. Na Svitski kup se u ženskoj konkurenciji kvalifikovalo 14 šahistkinja. Od naši se očekivalo da to mož učinit iskusna Bojković Nataša, kojoj je to prošle godine uspilo, jel je došla na prvenstvo posli odlično odigranog osmomartovskog turnira, di je ubedljivo pobidila. Nažalost i pored dobrog starta u sridini turnira je nastupila kriza i sa 6,5 iz 11 partija osvojila je za nju skromno 38. misto. Benderać Ana je sa 6,5 poena osvojila 56. misto, Maksimović Suzana sa 5,5 poena 93 misto i šampionka Srbije Stojanović Anđelija, ispod očekivanja, sa 5 poena 113. misto. Na šampionatu je bilo tušta dobri partija i prikazaću vam jednu interesantnu koju je odigro Ivanišević protiv Čolovića inter. majstora iz Makedonije.

(1) Čolović,A (2493) - Ivanišević,I (2649) [C89]

IX EICC Plovdiv BUL (2), 22.04.2008

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Lb5 a6 4.La4 Sf6 5.0-0 Le7 6.Te1 b5 7.Lb3 0-0 8.c3 d5 Ivanišević bira najoštriju varijantu koja se zove Maršalov napad, di crni žrtvuje pešaka za bolji razvoj i inicijativu. **9.d4** Bili ne privaca izazov. **9...exd4 10.e5 Se4 11.cxd4 Sa5 12.Lc2 f5 13.exf6?** Slab potez jer otvara crnom f liniju i razigrava mu ostale figure. **13...Lxf6 14.Sbd2**

Bili ne osića opasnost i igra šematski. Puno bolje bilo je Sc3.**14...Sxf2!! 15.Kxf2 Lxd4+ 16.Kf1 Dh4** Već sad se mož kasti da je crni steko odlučujucu pridnost. Priti mat na f2 i pretnja je i Dh2. **17.Se4 dxe4 18.Dxd4 Txf3+!** Jedini put da se nastavi napad. **19.gxf3 Lh3+ 20.Ke2 exf3+ 21.Kd3 Lf5+ 22.Kc3 Dxe1+** Nakon serije forsirani poteza, crni je osto materijalno jači i priostaje mu samo da realizuje. **23.Ld2 De6 24.Lxf5 Dxf5 25.Lh6 b4+ 26.Kd2 Df7 27.Tg1 g6 28.Tc1 c5 29.Txc5 f2 30.Tc1 Sc6 31.Dc5 f1D 32.Txf1 Dxf1 33.Dd5+ Kh8 34.Le3 Df6 0-1.**

Dragan Tovarišić: HOROSKOP za JUN

OVAN: Na poslovnom planu prid vama je faza kreativnog uspona. Dilovaćete energično u svojim namirama, al se nećete moć istovrimeno angažovat na paralelnim stranama i ispratit sve aktuelne događaje. Želićete unapridit svoj ljubavni život, al ćete na kraju učinit ono što osićate srcom, a ne glavom.

BIK: Pažljivo ćete pratit sva aktuelna dešavanja na poslovnoj sceni u težnji da unapridite svoj položaj. Dilovaćete aktivno na različitim stranama i privatit nove poslovne izazove u skladu sa svojim afinitetima, al nemojte dozvolit da vas poso okupira više nego šta triba, nego rišavajte se osićaja emotivne necigurnosti tako šta ćete privatit novo el kompromisno rišenje sa partnerom.

BLIZANCI: Dilovaćete zabrinuto čerez svojeg poslovnog statusa i tražit efikasniji način rada sa namirom da poboljšate svoju poslovnu poziciju, a ono šta je potribno jeste da pravilno uskladite svoje profesionalne želje i mogućnosti. U ljubavnom životu prolazićete kroz različite faze emotivnog raspoloženja, al nemojte mislit da vam je sve dozvoljeno.

RAK: Ositićete jak priliv kreativne energije, a u nastojanju da ostvarite uspišne rezultate na poslu bićete spremni prikoračit svoje dosadašnje profesionalne mogućnosti el utvrđene standarde. Nuz dobru volju tribaće vam tušta znanja i mudrosti. U ljubavi biće važno da svoje emocije, strasti i impulse podvedete pod zajednička zadovoljstva, pa ćete ondak moć uživat.

LAV: S početka ćete planirat nove poslovne poteze i dilovat podsticajno na svoju okolinu, a vaši optimistički stavovi ulivaće veliku nadu u zajednički uspih, šta će stvorit sjajnu priliku za ubrzanim poslovnim napritkom. Nakon velikog zalaganja uslidiće adekvatna nagrada. U ljubavi ciguran je talas novi i uzavreli emocija, šta će pridstavljat put do obostrane sriće.

DIVICA: Ako ne zaoštrite svoj odnos sa određenim poslovnim saradnicima el ne budete ušli u rivalske odnose s njima, strategija šta budete spovodili na kraju će donit pozitivne rezultate, naročito u finansijskom smislu. Želićete sklopit svoj „ljubavni mozaik" u idealnu sliku, al će novi emotivni događaji unet nemir u vaše raspoloženje.

VAGA: U želji da unapridite svoj poslovni položaj i da se lično usavršavate biće važno pravilno se informisat i pripravit na različite varijante profesionalnog nastupa, posebno kad se radi o vašim poslovno – finansijskim prilikama, šta u velikoj miri zavise od vaši saradnika el pridpostavljeni. U ljubavnom životu suočićete se sa prolaznom krizom.

ŠKORPIJA: Vaša angažovanost na različitim stranama ostavlja fajinski utisak na druge, al samo do određene granice. Čerez tog bilo bi bolje orijentisat se na jednu stranu i pažljivo razmislit o novim ponudama i važnim odlukama, šta će bit prisudno u daljoj karijeri. Emotivno interesovanje za određenu osobu nije trajnog karaktera i u tom pravite grišku, čerez tog šta s njom dobivate samopouzdanje.

STRILAC: Dilovaćete vrlo zahtivno i priduzimljivo i često se nalazit u centru glavni poslovni trevljanja. Pri različitim dilemama šta vas budu pratile na poslovnoj sceni sačuvajte prisebnost i promišljenost, kako biste pravilno odgovorili na nji. Vaš ljubavni stil dilovaće podsticajno na emotivnog partnera, pa možte očekivat srićan period.

U K R Š T E N E R I Č I

VODORAVNO: 1. Jedan kontinent; 8. Misto u Istočnoj Srbiji; 9. Vrsta tropske biljke; 10. Blato; 11. Hemijska oznaka za Molibden; 12. Koji je dobio listove; 15. Suprotni veznik; 16. Stanovnici kadgodašnje Aonije; **17. Glumac na sliki**; 23. Bar malo (pisn.); 24. Vijugavi rični tok; 25. Raspadi; 27. Davat lično; 29. Napadači; 30. Zasađeno voće, zasad;

USPRAVNO: 1. Vrsta veliki zmija; 2. Čovik kome nikad nije dosta; 3. Jednakosti; 4. Prokop, šanac; 5. Ime glumice Rina; 6. Auto-oznaka za Kikindu; 7. Naš politički analitičar, Slobodan; 11. Vrsta vojničke posude; 13. Žensko ime; 14. Rumunsko muško ime; 17. Ime glumice Banjac; 18. Posidovat; 19. Glavni grad Nepala; 20. Naprava za odvođenje kišnice; 21. Madžarski violinista, Liko; 22. Političar, Kofi; 26. Auto-oznaka za Leskovac; 28. Englesko muško ime, Edvard.

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: započet, avenija, b, kipit, okos, ća, rovit, r, Ariman, TOMAŠEVIĆ, ram, obilužit, lipo, galame, anolis, or, saniranost.

JARAC: Vaš poslovni plan obilužiće iznenadni usponi i prolazna stagnacija, šta će dodatno iscrpljivat vašu snagu. Čerez tog šta ste osoba koja vodi računa o materijalnim interesima, teško ćete se mirit sa stagnacijom, pa su ondak moguće i griške. U ljubavnom životu dilovaćete zanosno i zadovoljno, čerez tog šta će vam prijat tretman od voljene osobe.

VODOLIJA: Ovog miseca naćete se u priliki da ostvarite niz korisni ciljova el da prifatite saradnju sa jednom „uticajnom" osobom, a kako vam je stalo da ubrzanim načinom ostvarite poslovni, društveni el javni uspih dilovaćete odlučno i priduzimljivo, pa ćete ostavit dobar utisak. Na emotivnom planu pratiće vas dileme, a za rišenje triba vam i vrimena i strpljenja.

RIBE: Dilovaćete energično u pravom momentu i znat nametnit svoje stavove prid uticajnim saradnicima, obaško ako se potrudite da završite sve veće obaveze u periodu do 14. maja, a ondak se s uspihom prilagodite na nove zahtive i uslove poslovanja. U ljubavi će vam prijat novi događaji šta donose ljubavni sklad i stvaraje zadovoljstvo voljene osobe.

Dragan Tovarišić

PTB

Upišite naše adrese i telefone

posaljitevest@rtv.co.yu

064 819 5252
021 526 757

Radio televizija Vojvodine
"Pošaljite vest"
Sutjeska 1
21 000 Novi Sad

Pošaljite vest
Još bliži vama!

Pošaljite vest!
Postanite deo našeg tima
i učestvujte u nagradnoj igri!

Panorama oglasi
NISMO JEDINI
NISMO NAJTIRAŽNIJI
AL' SE ČITA!

ZASTAVA
BUNJEVACA

